

accent

EN TIDNING FRÅN IOGT-NTO
NUMMER 1
FEBRUARI 2006
PRIS: 20 KR

12 495 NYA MEDLEMMAR
DÖD MEN INTE SAKNAD
SPRÅKRÖR FÖR MÄNSKLIGHET
KADRILJ OCH ENDORFINER
MOGEN UNGDOM
IQ-SNÄLL

Utan hem

2000 BARN HEMLÖSA I SVERIGE

SKOTTLAND

30 april–7 maj 2006

Rundresan där du får uppleva Skottlands säregna karaktär och atmosfär som präglas av snöens berg, djupa sjöar och en hämmande kustlinje. Vi besöker vackra klanalott, gamla borgar och andra historiska minnesmärken samt njuter av den vilda naturen, de ljungklädda hedarna och de glittrande sjöarna. Vem vet kanske får vi se "Nessie", sjöodjuret, som sägs hälsa i djupet på Loch Ness.

I resan ingår bland annat: Flyg Stockholm/Göteborg–Edinburgh tur och retur, bussresa i Skottland inklusive entréer och utflykter enligt ordinarie program. Logi i dubbelrum med halvpension. Svensk reseledare och svensktalande guide.

Vill du veta mer om våra resor? Ring, skriv eller faxa till SOBER-resor, Rotevigen 2, 433 69 Sövedalen, så skickar vi mer information. Tel. 031-26 53 30, fax 031-340 86 34, e-post: soberresor@telia.com

770 13 Grangårds • 0240-64 00 11 • www.saxenborg.se

Sportlov eller vintersemester på Saxenborg?

Under februari erbjuder vi fantastiska priser för privatpersoner som vill njuta av vintern i Ledsen. Boka till sönd 12 februari som 12000.

Välkommen till Saxenborg! En semester som innebär, frisk och en skön skogspromenad.

Pris per ledig dag 6200-65 00 11.

Du är välkommen att anmäla dig till **Påskfirande på Saxenborg**

Från torsdagen 13/4 till måndagen 17/4 firar vi "Påsk på pensionat".

Priserna och utflykten varnas med pingst och god Saxenborgsmat med öl och gemenskap. Ring för mer information!

Ny vinterutrustning till familjen?

Medlemslån till 5,44% ränta!

För mer information

Besök www.inkubus.se eller kontakta SalusAnsvär Kundcenter

telefon: 0200-87 50 00, e-post: kundcenter@inkubus.se

Effektivlån till max 100 000 kr under 5 år med månadsbetalning från 5,60 kr (dec 2005)

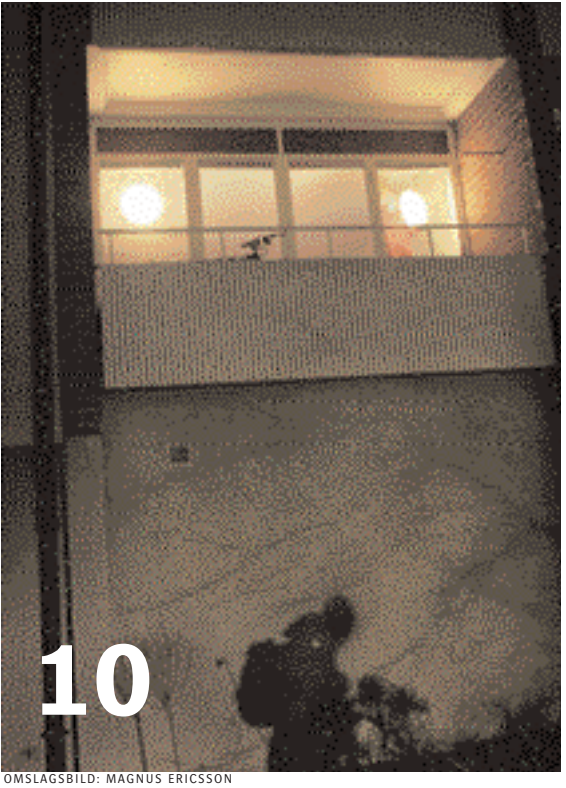
Låneerbudet gäller för 18-62 år vid låneinlämning

IOGT-NTO

I samarbete med SalusAnsvär

INNEHÅLL

ACCENT NR 1 2006

ALKOHOLEN MER SKADLIG ÄN NYTTIG	4
DÖD MEN INTE SAKNAD	6
BARN UTAN HEM I SVERIGE	10
SPRÅKRÖR FÖR MÄNSKLIGHET	18
KADRILJ OCH ENDORFINER	22
UNIK FORSKNING OM HELHETSHÄLSA	28
SNÄLLHETENS INTELLIGENS	30
RÖRD STEN HAGLIDEN-PRISTAGARE	33
12 295 NYA MEDLEMMAR	36
MOGEN UNGDOM – SGU 100 ÅR	40

FASTA AVDELNINGAR

NYHETER	4
HÄLSA	28
RECENSIONER	32
HALLÅ DÄR	33
KRÖNIKA	34
KRYSS	35
DEBATT	48
LEDARE	50
NÄSTA NUMMER	51

Vi söker mellan svart och vitt

I årets första nummer av Accent berättar David om sitt liv som hemlöst barn i Stockholm. Han ger en fasansfull bild av sin uppväxt och föräld rahemmet där han inte kunde stanna. Men vi nöjer oss inte med att återge hans berättelse. Vi ställer också frågor om varför barn kan vara hemlösa i dagens Sverige, och vi visar att de enkla, självklara lösningarna inte alltid är vare sig enkla eller självklara.

Det är så vi vill arbeta: gräva lite djupare, ställa även de obekväma frågorna, försöka visa att tillvaron sällan är bara svart eller vit.

Jag säger inte att vi alltid lyckas, för det gör vi inte. Men ett nyårslofte från oss på redaktionen är att fortsätta utveckla och förnya tidningen. Det blir inga drastiska förändringar, vi vill att våra läsare ska känna igen sin tidning, men vi tänker fortsätta arbetet med att se över och skruva lite på både innehåll och form.

Vi lovar också att fortsätta ge er senaste nytt om kampen mot alkohol och andra droger och också att fortsätta lyfta fram "ljuset i mörkret", berätta om människor, grupper eller föreningar som bestämt sig för att förändra verkligheten.

Några av dem möter ni i den här tidningen, bland dem tre av de 12 492 som blev nya medlemmar i IOGT-NTO i fjol och som vi ska träffa igen under det kommande året.

Välkommen till ett nytt år med Accent! ■

Det är så vi vill arbeta: gräva lite djupare, ställa även de obekväma frågorna, försöka visa att tillvaron sällan är bara svart eller vit.

Eva Ahlström
chefredaktör

Forskningsrapport i The Lancet bestrider alkoholens nytta:

”Förvirrad forskning”

Alkohol är inte så bra för hjärtat som man brukar säga. Eventuella positiva effekter slås ut av skaderisken, skriver nya zeeländska forskare i den ansedda medicintidskriften The Lancet.

Ett glas vin eller två till maten är kanske inte en så bra idé ändå, slår studien fast. Studien visar att det finns mer bevis för att tyngre drickande ger bättre skydd för hjärtat. Alkoholister har relativt ”rena” artärer, menar forskargruppen. Men hälsoriskerna slår då definitivt ut fördelarna.

Nyttan överväger inte skadorna

Det skydd för hjärtat lätt till medelmåttigt drickande ger är väldigt litet och överväger knappast skadorna, säger Rod Jackson, forskare från University of Auckland till tidskriften.

Han tillhörde tidigare den grupp forskare som trodde att lite alkohol var bra för hjärtat. Nu slår han och forskargruppen fast att det är resultatet av ”förvirrad forskning”.

Ny forskning, presenterad i tidskriften The Lancet, visar att alkohol inte är så bra för hjärtat som man tidigare trott. Uppfattningen är resultatet av ”förvirrad forskning” enligt en ny studie.

– Folkhälsobudskapet är tydligt. Tro inte att det finns ett fönster där hälsofördelarna med alkohol är större än skadorna, säger Jackson.

Forskargruppen dömer ut de studierna från 70- och 80-talen som menar att

måttliga mängder alkohol kan vara bra för hjärtat.

Slutsatserna, att begränsat drickande minskar risken för hjärtsjukdomar med 20-25 procent, är inte möjliga att med säkerhet dra ur underlaget, menar Rod Jackson. Effekterna kan också bero på andra faktorer än just mängden alkohol som konsumerats, rapporterar brittiska BBC News.

Fel i forskning kring alkohol

Ett stort tidigare forskningsprojekt under den amerikanske forskaren Kaye Filmore visat att det har varit ett systematiskt fel i forskningen som påstår att små mängder alkohol är bra för hjärtat. Aucklandforskarna pekar på den forskningen och visar att man inte korrigerade felkällorna i det slumpmässiga urvalet i forskningen, skriver Europanytt.

Ett exempel är att människor som slutat att dricka på grund av hjärtproblem klassades som ”dricker aldrig” i studierna. Därmed har gruppen som aldrig dricker redan en sämre hälsa än gruppen som dricker små mängder – fast inte nödvändigtvis på grund av alkoholen.

MÅRTEN GUDMUNDHS

Mer våld efter skattesänkning

Den finska alkoholskattesänkningen har lett till fler döda, mer våld och ökat vårdbehov. Det framgår av en rapport från socialmyndigheterna.

300 fler dog i alkoholrelaterade sjukdomar och alkoholförgiftning efter den finska skattesänkningen än året innan.

Främst drabbas långvariga storkonsumenter i i övre medelåldern, enligt Sveriges Television.

Mord och dråp ökade mar-

kant – från 100 året innan till 144 under 2004. Antalet omhändertaganden steg med hela 10 000 under samma tid, från 95 000 till 105 000. Spritkonsumtionen har ökat med tio procent sedan sänkningen i mars 2004.

I åldersgrupperna under 44 år har vårddygnen på sjukhus minskat.

20 dömda i Systembolagsmål

Samtliga 20 åtalade, 18 f d systembutikschefer och två personer på företaget Vin-Trägårdh, dömdes i december vid Stockholms tingsrätt för mutbrott respektive bestickning. Domarna var de första i muthärvan kring Systembolaget. Tre dömda hade vid Accents pressläggning överklagat domen.

Muthärvan började rullas upp för snart tre år sedan. Hittills har 92 personer åtalats i muthärvan, varav 77 är tidigare anställda på

Systembolaget och tre på leverantörsföretaget Vin-Trägårdh (som misstänks gett över 920 000 kronor i mutor), sju personer på Philipsson & Söderberg (170 000 kr i mutor) och fem vid Åkesson Vin AB (140 000 kr).

Dessutom pågår fler förundersökningar mot andra leverantörer, bland dem statliga Vin&Sprit. Domarna är från den första rättegången av totalt sex planerade i systembolagsmålet, skriver Drugnews.

WHO ska se över sin positiva rapport om effekterna av sprututbytesprogram. Detta efter forskarkritik från bland andra svenska forskare.

Bakläxa för WHO:s positiva sprutrapport

Alex Wodak, författare till Världshälsoorganisationens rapport om positiva sprututbyteseffekter mot hivsmitta bland injektionsnarkomaner, tillstår efter svensk forskarkritik att misstag kan ha begåtts och ska nu se över studien.

Rapporten ligger till grund för svenska regeringens hiv-proposition till riksdagen om att bland annat permanenta sprutbytesförsöken i Skåne och öppna för att kunna starta sprutprogram för narkomaner i hela landet, uppger Drugnews.

Kritiken, som är mycket hård, framfördes av forskaren och läkaren Kerstin Käll. Hon uppmanar nu regering och riksdag att avvakta tills vidare innan man ger klartecken till utvidgade sprututbytesprogram, tills frågan om rapporten är utredd.

”Men det är ju rimligt att jag får som jag vill ibland.”

ÅSA HAGELSTEDT, VÄNSTERPARTIST – OCH KOMMUNIKATIONSANSVARIG PÅ IOGT-NTO – LYCKADES FÅ V-KONGRESSENS OMBUD ATT SÄGA NEJ TILL ALKOHOL VID ALL REPRESENTATION.

Fler unga söker hjälp i Stockholm

VÅRD Fler ungdomar söker hjälp hos Maria ungdom – och inte bara för enstaka lucia- eller helgfyllor. Missbruket året runt har gjort att kliniken får mer jobb. Förra året ökade akut- och nybesöken med 19 procent jämfört med året före. Oroliga föräldrar kommer med sina barn eftersom de misstänker missbruk. Enligt Göran Hägglund, chef för Maria ungdom, är cannabis och amfetamin de dominerande drogerna vid sidan av alkohol, skriver tidningen City.

EU tvingar Bulgarien att höja alkoholskatter
SKATTER Skatterna på cigaretter, sprit och öl kommer gradvis att höjas i Bulgarien. Beslutet att höja skatterna är ett led att anpassa sig efter EUs lägstanivåer på öl- och spritskatter. På vin finns ingen lägstanivå i unionen. Priset på öl och sprit kommer att bli mellan 6,2 och 21 procent högre efter skattehöjningen. På cigaretter ökar priset med hela 55 procent, rapporterar Europanytt.

(v) kräver alkoholfri representation

REPRESENTATION Vänsterpartiet ska verka för alkoholfri representation i kommun, landsting och stat. Det beslutade partiets kongress. Därmed gick man emot partistyrelsen, som i sitt yttrande ville att alkoholrepresentation ska kunna tillåtas i samband med internationella besök.

– Vi ska inte bjuda folk på alkohol för skattepengar, motiverade motionären Åsa Hagelstedt, en uppfattning kongressens majoritet alltså delade.

”Småskalig” alkoholsmuggling prioriteras
SMUGGLING Tullverket uppmanas i ett nytt regleringsbrev från regeringen att från årsskiftet mer prioritera bekämpning av småskalig alkoholsmuggling. Tullen måste bli bättre på att beivra de smugglare som ofta turar fram och tillbaka med mindre mängder, anser finansminister Pär Nuder.

Orsaken uppges vara att den organiserade smuglingen ändrat karaktär och blivit mer frekvent och småskalig, skriver Drugnews.

Alkolås också på snöskoter?

ALKOLÅS Ett förslag om att införa alkolås också på skoter kan vara på väg. Det är en av de idéer som tagits fram inom ramen för Snöskoterprogrammet, ett samarbete mellan olika intressenter för att minska skoterolyckorna.

En av de viktigare frågorna är att minska skoterfylleriet. De som dör i skoterolyckor är framför allt män i 40-årsåldern som är onykter och kör fort. Ett av förslagen är därför att införa alkolås också på snöskotrar, skriver Drugnews.

Nej till svensk-lettisk missbruksvård

VÅRD Lettiska lokalpolitiker avvisar Stockholms stads planer på ett behandlingshem i Saulkrasti norr om Riga. Detta efter invändningar från oroliga invånare.

Planerna var, som Accent tidigare berättat att starta gemensam svensk-lettisk missbruksvård i den gamla kurorten på andra sidan Östersjön. Svenska unga missbrukare skulle kunna vårdas för halva vårdplatspriset genom Lettlands låga löner.

Död men inte saknad

Döden möter vi ensam. Vissa mer ensam än andra. De som inte är saknade, de vars liv för länge sedan förbleknat i omgivningens ögon. Fotograf Tina Enghoffs bilder på avlidna ensammas människors hem har skapat livlig debatt i våra grannländer om välfärdssamhällets baksida. Men i Sverige är det tyst.

ENSAMHET

TEXT: PATRIK SANDSTRÖM
FOTO: TINA ENGHOF

”Det skakade om mig ordentligt. Att en person kunde leva så nära men ändå vara osynlig för sin omgivning.”

TINA ENGHOF OM VARFÖR HON BÖRJADE ATT TA DESSA BILDER PÅ ENSAMMA AVLIDNAS HEM.

En människa dör i sitt hem. Dagarna går. Utanför fortsätter livet som om inget har hänt. Veckorna staplas på varandra, likt gammal post innanför den låsta dörren. Så en dag sätts en nyckel i låset. Men det är ingen vän, släkting eller bekymrad granne som saknat den döde. Det är samhällets städpatrull som kommit för att rensa ut de sista resterna av liv.

Historien kunde ha slutat där om det inte varit för fotograf Tina Enghoff. I sin utställning ”Eventuella anhängiga” visar hon upp bilder tagna hemma hos människor som dött i ensamhet i Köpenhamn där hon bor och verkar. Bilderna har väckt stor uppmärksamhet och debatt i våra grannländer Danmark och Finland när utställningen visats där. Både välfärdssamhällets baksida och det moraliska i att visa upp bilder på döda människors hem har diskuterats livligt.

I Sverige har utställningen inte väckt samma uppmärksamhet.

– Svenskarna har reagerat mycket annorlunda, mera avmätt, säger Tina Enghoff när vi träffas på Fotografins Hus i centrala Stockholm, där hennes utställning visades under dess besök i Sverige.

Personlig upplevelse bakom

Ursprunget till bilderna kommer från en personlig upplevelse som inträffade för sju år sedan. Tina Enghoff bodde då i Istergade, som på den tiden var ett av Köpenhamn mest nedgångna innerstadsområden. En dag var det ovanligt mycket folk i trappen. Hon tittade ut genom dörren och fick veta att en granne hade legat död i över en månad.

– Det skakade om mig ordentligt. Att

”De flesta är män mellan 50 och 60 år. Många av dem var ensamma redan som barn, med trassliga uppväxtförhållanden.”

TINA ENGHOFF BERÄTTAR ATT DET INTE ÄR MISSBRUKARE SOM DOMINERAR HOS DE SOM LEVT OCH DÖTT ENSAMMA I HENNES BILDER.

Här har en ensam man bott. Många gånger var stanken i hemmen för stor för att Tina skulle kunna gå in och fotografera.

en person kunde leva så nära men ändå vara osynlig för sin omgivning.

Det förändrade hennes sätt att se på samhället och sitt arbete. Hennes fotografi tog en ny inriktning. Hon började arbeta med hemlösa och andra utsatta människor.

– Jag kände att jag måste ha ett innehåll i de projekt jag gjorde.

Några år senare, under ett sådant projekt, mötte hon Måns. I den sekunden föddes utställningen ”Eventuella anhängiga”. Måns arbetade i Köpenhamns kommun med att leta efter anhängiga till människor som hade gått bort. Han gick bokstavligen in i deras lägenheter och sökte efter namn, telefonnummer eller andra kontaktuppgifter. Han satte också ut annonser i dagstidningar där anhängiga till den döde eftersöktes. Oftast utan resultat; i endast fem procent av fallen hörde någon anhängig av sig.

117 annonser på rad

I utställningen hänger 117 sådana små annonser på rad efter varandra. Personerna i annonserna har alla dött i Köpenhamn under tiden 11 oktober 2002 till den 23 oktober 2003.

– Allting föll på plats direkt när jag mötte Måns och han berättade vad han arbetade med. Jag kopplade ihop det med händelsen i min trapp. Hela utställningen rullades upp inför mina ögon som på film. Hur den skulle se ut, inne-

Tina Enghoff framför sin utställning ”Eventuellt anhängiga” på Fotografins Hus i Stockholm. Utställningen är avslutad, men det finns en bok att köpa för den som vill se och läsa mer. FOTO: PATRIK SANDSTRÖM

håll, ramar, glas, ja, allting. Jag tänkte att det här måste jag bara göra, berättar Tina Enghoff.

Men det var inte lätt. Med Måns var det inga problem, men det var hans chef som beslutade om tillstånd för eventuell fotografering. Och hon sa direkt blankt nej vid första uppringningen.

– Det var oerhört frustrerande att få ett sånt bestämt nej, fastän hon inte träffat mig och inte visste vad jag ville och hade gjort tidigare. Men jag bestämde mig för att det här skulle gå.

Efter 15 samtal och lika många avvisningar fick hon till slut ett möte med chefen, en bestämd dam i 60-årsåldern.

– Hon sa att det var helt emot hennes principer att säga ja till något som hon tidigare sagt nej till.

Men efter att ha träffat och lyssnat på

Tina så gjorde hon ett undantag. Tina fick fotografera under två månader och sedan redovisa bilderna. När den dagen kom släppte chefen allt motstånd.

– Hon fick tårar i ögonen och sa att jag fick fria händer bara jag inte fotograferade så att människor eller hus gick att känna igen.

Då återstod det svåraste problemet. Att kliva över tröskeln.

– Utan en kamera att gömma mig bakom hade jag inte klarat det, säger Tina Enghoff.

I första lägenheten hon besökte hade en narkoman bott. Det låg hundratals sprutor överallt och precis som många av de lägenheterna hon fotograferade senare var den nedgången och luktade illa.

– Men man vande sig och blev mer hårdhudad med tiden.

De flesta är inte missbrukare

Till skillnad mot vad man kan tro var de flesta inte missbrukare. Enligt Tina Enghoff endast 30 procent.

– Därför ville jag inte ta bilder av klischeér som flaskor och sprutor, utan försöka se vad det var för liv de hade levt där innan de dog.

De flesta är män mellan 50 och 60 år. Många av dem var ensamma redan som barn, med trassliga uppväxtförhållanden.

– En del är barn till missbrukare. De har inte fått lära sig hur de umgås med

Här har en ensam kvinna bott. Prydligt och välstädat. En genomgående sak hos som Tina Enghoff upptäckte i många hem var att de saknade telefon. Vem skulle de ringa?

andra. Oftast räcker det med att en vuxen människa ser ett ensamt barn för att det ska gå bra senare i livet. Det kan vara vem som helst, säger Tina Enghoff.

Trots de personliga tragedierna som återges i hennes bilder menar hon att utställningen inte främst handlar om ensamma människors livsöden utan framförallt om hur vårt samhälle ser ut. Och det är en ganska hård dom hon ger.

– Vi ha lärt oss att bara vi betalar vår skatt så ska samhället ta hand om alla problem. Medmänniskligheten utarmas. Vi köper oss fria från vårt ansvar som medmänniskor. Och så hinner vi inte. Vi är så upptagna av vårt eget att vi inte har tid att se andra. Men jag vill egentligen inte kritisera någon, utan bara visa hur det är, säger hon.

I Danmark och Finland har debatten handlat just om detta. Välfärdssamhällets baksida. Politiker förfasar sig i debattartiklar och uttalanden och säger att det måste bli ändring, socialarbetare känner sig kränkta och undrar hur man kan få publicera sådana här bilder och vanligt folk undrar vart samhället är på väg.

Men när svallvågorna efter debatten lagt sig så har det inte blivit mycket praktiskt gjort, menar Tina. I alla fall inte i Danmark.

– Det blev förstås en ökad medvetenhet bland folk som gjorde att frivilligorganisationer som Röda Korset och lik-

nande fick in mer pengar och hjälparbetare till sitt arbete med utsatta. Men i övrigt ingenting, säger Tina.

Och i Sverige har ingen samhällsdebatt om utställningen förekommit över huvudtaget. Något som Tina Enghoff tycker är märkligt.

– Problemet är ju minst lika stort här som i Danmark, menar hon.

Förord av George Klein

Hon får medhåll av George Klein, forskare och författare, och den som skrivit texten till den svenska upplagan av boken som är grundad på utställningen. Han menar att här i Sverige har bilderna hamnat i ett kultursammanhang och inte i samhällsdebatten, där de enligt honom hör hemma.

– Vi har ju i det här landet en övertro på organisationer och politiska

beslut. Vi har rationaliserat bort döden och andra jobbiga mänskliga saker från våra vardagliga liv, de hamnar i samma fack som en trasig diskmaskin, någonting som ska fixas av någon annan.

Han menar att forskningen visar på att människor faktiskt dör av ensamhet och att det finns en samhällsstruktur som befrämjar detta.

– Vi vågar inte längre ta mänsklig kontakt. Dödligheten bland ensamma är till och med större än bland uteliggare.

Någon patentlösning har varken Tina Enghoff eller Georg Klein för att minska ensamheten i samhället. Att knacka på vår grannes dörr är förstås det enklaste. Men även uppsökande verksamhet i kommunerna, utökad hemtjänst och nya mötesplatser är några förslag. Och så förstås att främja delaktigheten, att skapa en känsla av att vi alla behövs. ■

FAKTA/ENSAMHET I SVERIGE

Det finns ingen enhetlig och överskådlig statistik över ensamheten i Sverige. Här är några spridda fakta:

Förra året tog Jourhavande människa emot 6 400 samtal, huvudsakligen från människor som känner sig ensamma.

Enligt SCB, Statistiska Centralbyrån, har 23 procent av alla män ingen nära vän

som de kan ta kontakt med och prata med om vad som helst. Bland kvinnorna är det 13 procent. I åldersgruppen 75-84 år är det 40 procent av männen och 27 procent av kvinnorna. För de med sociala eller fysiska handikapp är siffrorna ännu högre.

I en nyligen gjord undersökning av Svenska Palliativ-

registret kom man fram till att var fjärde som dog på sjukhus, kommunalt boende, hospice eller andra likande enheter gjorde det ensam, utan någon anhängig eller vårdpersonal närvarande. 90 procent av dödsfallen var väntade.

A high-contrast, close-up photograph of a person's face, focusing on the eye. A metal screw is visible in the pupil area, suggesting a medical or experimental context. The lighting is dramatic, with deep shadows and bright highlights.

utan hem

David har varit hemlös sedan han var 13 år. Idag är han 22 och håller på att ta sig ur ett liv av kriminalitet, droger och självdestruktivitet. Han var ett av de runt 2000 barn som är hemlösa i Sverige. Här är hans berättelse.

I LANDET VÄLFÄRD

”Jag har varit hemlös av och till sedan jag var 13-14 år. Jag ville inte bo hemma på grund av alla konflikter och den misshandel som jag och min bror utsattes för.”

DAVID, SOM IDAG ÄR 22 ÅR.

Ljudet av knivar som slipas mot varandra är något som David aldrig glömmer. Den som slipade knivarna var hans far, hemma i familjens kök på Södermalm i centrala Stockholm. Då var David femton år. Han hade snattat och hans pappa var rasande. Han borde straffas enligt lagarna i hemlandet, tyckte han. Straffet; att hugga av en hand. Davids far kom ut med en sylvass kniv och höll fast sin son, samtidigt som han måttade kniven över handleden. Han högg inte. Men hotet var tillräckligt allvarligt för att David skulle bli ordentligt skrädd. Bredvid stod hans styvmor utan att röra en min.

Incidenten med kniven var bara en av många hemma hos David. Vid tiden för knivdramat hade han redan rymt hemifrån ett antal gånger och levde – som han själv uttrycker det – ett "struligt" liv med snatterier, alkohol och andra droger. Han sov hemma hos kompisar eller utomhus, efterlystes av polisen och forslades så småningom hem igen. Bara för att återigen rymma.

– Jag har varit hemlös av och till sedan jag var 13-14 år. Jag ville inte bo hemma på grund av alla konflikter och den misshandel som jag och min bror utsattes för, säger David, som i dag är 22 år.

Problemen började redan i elvaårsåldern. Eller om vi backar ytterligare; när Davids far skickade efter sin son från det västafrikanska land de kommer ifrån. Då var David tio. Han beskriver en ganska idyllisk tillvaro i den afrikanska bushen, där han levde med sin mamma och andra släktingar. Hans far hade lämnat familjen när David bara var två år och etablerade sig först i Frankrike, och senare i Sverige.

EFTER ÅTTA ÅR MEDDELADE HAN plötsligt att han ville ha sin son i Sverige. David och hans mamma flydde till ett gömställe. Varken hon eller David ville att han skulle flytta så långt bort. Men fadern insisterade och eftersom mannens ord är lag i landet de kommer ifrån, gav mamman med sig. Hon tänkte att sonen kanske trots allt skulle få ett bättre liv i Sverige.

– Jag minns hur otroligt annorlunda allting var här jämfört med Afrika. Jag hade aldrig sett snö,

hade knappt suttit i en bil och ännu mindre i ett flygplan. Hemma hos pappa och hans nya kvinna trodde jag att microvågsugnen var en teve. En tvättmaskin hade jag aldrig sett. Ändå anpassade jag mig snabbt. Jag började i skolan och lärde mig svenska på ett halvår. Den första tiden var allting bra och jag trivdes med mitt nya liv. Det gick bra i skolan och jag fick kompisar. Någon uttalad rasism utsattes jag aldrig för. Jag blev accepterad, eftersom pappa hade ett välbetalt jobb och vi levde ett gott medelklassliv i innerstan. Det var inga problem, säger David och tystnar i några ögonblick. Han lutar sig framåt, blicken är fast. Hela han utstrålar stabilitet och lugn. Det är svårt att förstå att han har varit en värsting och att han fortfarande kan bli aggressiv ibland.

– Men så började pappa ställa en massa krav på mig, att jag skulle prestera si eller så mycket, att jag skulle bli något stort, så att jag skulle tjäna mycket pengar, som jag kunde skicka hem till min släkt i Afrika. Det kändes som om det enda syftet med att pappa tog mig till Sverige var att jag skulle bli en framtida försörjare. Det kändes inte alls bra och det var inte vad jag själv ville. Så jag satte mig på tvären, började umgås med äldre killar och slutade att lyssna på min pappa och mina lärare. Samtidigt längtade jag tillbaka till Afrika.

DÅ VAR DAVID 13 ÅR. Han kontaktade sin mamma, som meddelade att hon inte ville ha honom tillbaka, av ekonomiska skäl. Hennes svar smärtade. Ändå reste han tillbaka och stannade i två månader. Kort efter att han kom hem till Sverige igen fick han besked om att hans mamma var död. Troligen hade hon slagits ihjäl av sin dåvarande make, fick han höra.

– Jag kände mig otroligt ensam. Jag fick höra från min pappa att det hade varit ett misstag att ta mig till Sverige och min släkt i Afrika ville inte veta av mig. Det var som om min livsvilja bara slocknade, jag blev helt känslokall. Jag struntade i allt. Jag började med ännu mer bus, snattade och gängade mig med killar som höll på med droger. Jag bråkade och strulade i skolan och var lättprovocerad.

Nu rasade det snabbt för David. Han rymde, sov hos kompisar i flera dagar, hämtades av poli-

UTAN HEM
TEXT: MARIA ZAITZEWSKY
FOTO: MAGNUS ERICSSON

Livet i Sverige blev inte alls så bra som David hade hoppats på. Efter bara något år började problemen i skolan och hemmet.

”Han sa att jag inte fick komma hem förrän jag hade hittat nyckeln. Jag fortsatte att leta, men till sist fick jag ge upp och gick och la mig att sova i en sådan där liten lekstuga som fanns på en lekplats i närheten.”

DAVID

David har sovit ute ibland, men oftast hos kompisar. Men det är ju inget hem, bara en tillfällig plats att landa på. Sina ägodelar hade han i en ryggsäck.

sen och stack igen. Han slank hem när han visste att pappan och hans fru inte var hemma och duschade, bytte kläder och åt lite. Skolan skötte han halvdant. Ofta tog han sig dit på morgonen, men somnade över skolbänken, eftersom han inte hade fått någon ordentlig sömn på natten. Någon period försökte han bo hemma, men utsattes då för både psykisk och fysisk misshandel. Han blev sängvätare, eftersom han ständigt var orolig. Och straffades för att han kissade på sig genom att tvingas ner i tvättstugan mitt i natten.

– Där fick jag sitta tills lakanen var tvättade och torra, förklarar han och tillägger att han blev kallad för oduglig och misslyckad för det som hände.

Han berättar om den där första gången han blev tvungen att sova utomhus. Han hade tappat bort sin hemnyckel och letade febrilt i flera timmar, innan han hoppades på att bli insläppt.

Men hans pappa vägrade.

– Han sa att jag inte fick komma hem förrän jag hade hittat nyckeln. Jag fortsatte att leta, men till sist fick jag ge upp och gick och la mig att sova i en sådan där liten lekstuga som fanns på en lekplats i närheten. Det var höst och ganska kallt. Då var jag bara tretton år.

DET VAR STARTSKOTTET PÅ MÅNGA nätter utomhus och hemma hos kompisar, på nåder.

– Det kändes jobbigt att behöva fråga dem. Jag var ju aldrig riktigt välkommen, även om de ställde upp. Ibland blev det så att jag satt hela natten på en parkbänk och slumrade. Jag var aldrig direkt rädd, men valde ändå att beväpna mig med kniv. Det är en märklig känsla att vara vaken när städ-bilarna börjar rulla tidigt i gryningen. Det känns ödsligt, ensamt. Jag kände mig helt värdelös. Och man såg mycket konstigt på nätterna. Skumma människor, missbrukare. Jag var alltid på min vakt, misstänksam, berättar David och fortsätter:

– En gång var det en missbrukare som ville sno min jacka. Men jag försvarade mig. Mina minnen från den tiden har gjort att jag än i dag måste vända mig om ifall jag hör någon bakom mig på gatan. Jag känner ett obehag. Man blir paranoid av att leva på gatan, säger David.

Efter flera polishämtningar i samband med rymningarna fick familjen kontakt med de sociala myndigheterna. David beskrev hur han hade det

hemma, men upplevde att socialsekreterarna inte trodde honom.

Pappa nekade förstås och sa att visst hade de kanske nypt mig lite örat, men någon misshandel var det inte frågan om. Hans fru höll med. Och min bror satt tyst. Han vågade inte säga något. Så jag blev ombedd att försöka flytta hem igen, säger David och berättar att det enda som hände var att han fortsatte att rymma. Han beskriver sin vardag som en lång räcka av tid då han bara hängde på stan, gjorde inbrott i bilar, söp och ramlade hem till någon kompis där han sov ruset av sig. Dygnet vändes upp och ner. Han var ute på nätterna och sov på dagarna.

FEMTON ÅR GAMMAL FICK HAN plats på ett behandlingshem i Hässelby. Då hade han redan en ganska diger kriminell bana bakom sig, med flera lägenhetsinbrott och inbrott i bilar. Han använde mest cannabis, men även andra droger. Livet var ett helsike.

Behandlingshemmet innebar att han hamnade ur askan i elden. Han kom visserligen hemifrån, men på hemmet fick han knappt någon vård att tala om, tycker han – eller någon ordentlig skolgång.

– Det var bara en förvaringsplats där man låste in en massa problembarn. Så fort de som jobbade där vände ryggen till, satte vi oss på taket och knarkade. Vi gjorde som ville. Ingen brydde sig egentligen, säger David. Efter tre år fick han en träningslägenhet som han förlorade efter bara några månader.

– Jag knarkade mer och mer och kunde inte sköta mig själv eller min lägenhet. Jag hamnade på gatan igen och bodde delvis hos kompisar. Under den här perioden började jag råna butiker och till en början gick det bra. Jag kom undan och hade gott om pengar. Jag brukade betala kompisar någon tusenlapp för att få sova hemma hos dem i en vecka.

– Allt jag ägde hade jag i en ryggsäck. Jag tyckte att livet lekte, att jag mådde bra. Eftersom jag hade pengar och gärna gav bort alkohol, blev jag populär. Det är först i efterhand som jag har förstått att det inte var mig de gillade, utan mina pengar. Men mitt behov av bekräftelse var så stort, säger David sakta.

Känslan av ödslighet var stor när natten övergick i dag och städ-bilarna började rulla på gatorna. Bakom fönstren började lampor tändas, människor vakna. Men David satt ute, ensam.

Vid sitt sjunde rån åkte han fast och hamnade i fängelse. När han muckade efter ett år blev han placerad hos en stödfamilj, som enligt David på intet sätt var till stöd, utan som tvärtom själv hade alkoholproblem. David, som vid det här laget var vuxen, fortsatte med det liv han hade levt de senaste åren. Droger, alkohol, flyttar mellan olika adresser. Han jobbade lite svart ibland och fick tag i en andrahandslägenhet som han snart förlorade.

Så en dag för något halvår sedan blev han stoppad på gatan av en medlem i KRIS (Kriminellas Revansch i Samhället), som ville bjuda på fika. David tackade efter viss tvekan ja och sedan dess är han kvar hos KRIS. Han hjälper till med allt möjligt, har fått boende i ett inackorderingshem och trivs för första gången på länge med livet. Drogerna slutade han med tvärt, och helt på egen hand.

– Jag tyckte ju innerst inne inte alls om det liv jag levde, jag ville vara drogfri och leva som en vanlig människa, men behövde en spark i baken för att komma i rätt riktning. KRIS gav mig den chansen. De har samma bakgrund som jag, därför

lyssnar jag på dem, säger David och berättar att han förhoppningsvis kommer att ha en egen lägenhet inom några år. Efter ackorderingshemmet får han en träningslägenhet och om det fungerar får han behålla kontraktet.

När jag frågar om hur han känner inför sin pappa idag, svarar han med eftertryck att han hatar honom. Men så mildrar han snabbt sina ord. Hans pappa är egentligen en bra person, säger han, men någonstans blev det väldigt fel. Han jobbade för mycket och hade inte tid att vara förälder.

Sin styvmamma känner han däremot avsky inför. Hon gjorde ingenting för att förändra situationen, snarare tvärtom. Han träffar ingen i familjen i dag och har heller inget intresse av det. Inte just nu i alla fall. Ser han sin pappa på stan nickar han, men går förbi.

– Det är klart att det känns jobbigt. Men jag känner att jag i första hand måste ta tag i mitt eget liv. Jag vill komma på fötter, få ett eget boende och utbilda mig. Jag har haft en tuff uppväxt och känner mig på många sätt äldre än mina 22 år. ■

Droger blev tidigt vardag för David. Han har provat nästan allt.

Fotnot:
David heter egentligen något annat.
Bilderna är arrangerade.

”Samtidigt tycker vi att det är viktigt att familjen finns med. Svensk lag säger att familjen ska hållas ihop. Men barn som miss-handlas ska naturligtvis inte behöva gå hem!”

LEIF JARLEBRING, ENHETSCHEF PÅ SOCIALTJÄNSTEN I MARIA-GAMLA STAN, I STOCKHOLM

Barnperspektiv saknas i lagen

Vi har läst Davids egen berättelse om sitt liv som gatubarn i Sverige. Hans upplevelser liknar många andra av landets uppskattningsvis 2000 hemlösa barn. Varför ser det ut så här?

– De sociala myndigheterna saknar barnperspektiv, säger Charlotta Holm på Stockholms Stadsmission.

– Vi kan ju inte placera varenda unge som gnäller på sina föräldrar i ett fosterhem. Dagens barn är ganska bortskämda, anser Leif Jarlebring, enhetschef på socialtjänsten.

Enligt Stadsmissionens studie om hemlösa barn i Sverige "Om ingen ser mig, finns jag inte!" som publicerades förra året, efterlyser de intervjuade ungdomarna ett barnperspektiv hos de sociala myndigheterna.

Gemensamt för de här barnen (12-20 år) är att de upplever att de inte längre kan bo hemma – oftast på grund av konflikter med föräldrarna, övergrepp och misshandel eller eget missbruk. Att flytta eller rymma är ofta slutpunkten på en lång tids önskan om att kunna bo kvar hemma. När de till slut söker kontakt med socialtjänsten möts de för det mesta av inställningen att det handlar om en "vanlig" tonårsfrigörelse. Familjen kopplas in och man försöker hitta en lösning, som vanligen går ut på att barnet flyttar hem igen.

– Men det är kanske inte alltid den bästa lösningen eller ens möjligt, säger Charlotta Holm, medarbetare på verksamheterna Enter och Mötesplats på Stadsmissionen i Stockholm.

Hon efterlyser också ett barnperspektiv hos de sociala myndigheterna. Som det ser ut i dag är allt fokuserat på familjen och man väljer nästan alltid att sträva efter en återförening. Men barnen själva efterfrågar en mötesplats på natten för tjejer, egna kontaktpersoner, fler fritidsgårdar och ett akut boende dit de kan komma dygnet runt.

– För de här barnen – oftast flickor – är socialen den sista utvägen, efter att de har provat allt. Det är en allvarlig varningssignal som måste tas på allvar. När de inte bemöts med respekt för det de har att berätta, väljer de ofta att inte ha någon kontakt alls med socialen. De känner sig svikna och hankar sig fram genom att bo hos kamrater, äldre killar och ibland ute, säger Charlotta och tillägger att det är viktigt att komma ihåg att många av de här ungdomarna verkligen älskar sina föräldrar och väljer att lämna hemmet för att skydda dem. De vill inte att föräldrarna ska få problem och tar, genom att flytta, ansvar för att de inte klarar av sitt föräldraskap.

De barn som far mest illa i dag är de som har missbrukande föräldrar. Det menar Leif Jarlebring, enhetschef på Socialtjänsten i Maria-Gamla Stan. Trots det är det familjeperspektivet som råder hos socialförvaltningen, inte ett barnperspektiv.

ÄR DET VETTIGT ATT DET SER UT så här när barnen uppenbarligen inte känner sig hörda?

– Nej, det är självklart ett problem. Och jag tycker oerhört synd om de ungdomar som lever med missbruk eller övergrepp i hemmen. De lämnas i sticket av samhället. Tyvärr är det de mest våltaliga barnen, som gör sig hörda. De som lider

De ungdomar som mår allra sämst och som lever med missbruk hemma, gör sig sällan hörda. Om dem är det oerhört synd och där måste samhället göra bättre insatser, anser Leif Jarlebring, enhetschef på socialtjänsten.

mest, syns sällan. Samtidigt tycker vi att det är viktigt att familjen finns med. Svensk lag säger att familjen ska hållas ihop. Men barn som miss-handlas ska naturligtvis inte behöva gå hem!

Ändå sker det hela tiden. Ätminstone enligt barnens egna upplevelser.

– Jo, ungdomar upplever ofta att myndigheter-na inte lyssnar på dem och det är i sig inget nytt. Men vi kan ju inte placera varenda unge som gnäller i ett fosterhem. Snarare behöver föräldrarna stöd. Tyvärr är det så att många barn i dag är ganska bortskämda. De har inte fått några gränser, de känner sig alltid förfördelade och allt är någon annans ansvar. Det här är en trend i vårt samhälle; att inte ta eget ansvar. Man tror att alla sociala problem går att lösa. Livskriser och tonårsgrubbel – som är helt naturligt i utvecklingen – ses numera som problem som måste lösas. Förväntan på att alltid vara nöjd är hög bland både barn och vuxna och motgångar ses som jobbiga. Det paradoxala är att barn aldrig har haft det så bra som de har i dag. Ändå är det så många som mår dåligt, konstaterar Leif Jarlebring.

Han poängterar vikten av att uppmärksamma dem som verkligen är utsatta. Någon enkel lösning ser dock inte Jarlebring. Ökade resurser behövs, men att placera fler på institution är ingen väg att

gå. På 1970-talet var det alltför lätt att tvångsomhänderta barn.

– Nu är det precis tvärtom, vilket kanske inte heller är så bra. Barnpsykiatrin borde däremot få mer pengar och ökad verksamhet, säger han.

Kanske skulle det också till något mittemellan institution och att bo kvar hemma. Charlotta Holm på Stadsmissionen är inne på samma tanke. Hon nämner en modell som finns i Finland, där man har ett övergångsboende för ungdomar med problem hemma. Dit kan de komma direkt, utan långa utredningar. De får en frist ett tag, samtidigt som de funderar på en lösning i samarbete med myndigheter och föräldrarna.

ENTER OCH MÖTESPLATS PÅ Stadsmissionen fungerar också som ett stöd. Här kan ungdomar prata om de vill, men kan också bara ta det lugnt och vila. De får hjälp att ta tag i problemen och mobilisera sina nätverk.

– Att ungdomarna får andrum och tid att fundera är viktigt. Systemet är i dag sådant att det är upp till ungdomarna att själva ta kontakt med ofta stelbenta myndigheter. Jag har många exempel på unga som själva får ringa runt i en desperat jakt efter någon som kan hjälpa dem. Många ger upp till slut, de orkar inte. Så får det inte gå till. ■

FAKTA/ HEMLÖSA I SVERIGE

■ Ett hem är varje barns rättighet. Hemlöshet betyder inte nödvändigtvis att man bor under broar eller i tunnlar, utan att man saknar stadigvarande bostad och flyttar runt på olika adresser eller bor tillfälligt hos kompisar.

■ Barns hemlöshet orsakas vanligen av att de bor i en familj som vräks eller att de rymmer hemifrån på grund av eget missbruk och/eller missbruk, psykisk sjukdom hos föräldrarna samt konflikter inom familjen. Ibland är det invandrantjejer som känner sig tvingade att lämna sina hem, för att slippa ifrån tvångsäktenskap eller för att de vill leva enligt svenska normer.

■ Det finns uppskattningsvis 2000 hemlösa barn i Sverige.

■ Varje år vräks cirka 1000 barnfamiljer. De tvingas ibland bo på hotell en längre tid eller måste flytta från orten. Hyres-skulderna som leder till vräkning är ofta låga, cirka 20 000 kronor. Ungefär 40 procent av dem som vräks är barnfamiljer.

Källa; Anders Nilsson och Janne Flyghed vid Kriminologiska Inst. i Stockholm, föreningen Terrafem samt Stadsmissionen.

”Man måste se, höra och vilja göra något – samtidigt, säger hon bestämt. Om det är en som ser eller hör och någon annan som ska göra något, händer absolut ingenting. Utom att människor far illa.”

MARIANNE SAMUELSSON

MARIANNE SAMUELSSON

TEXT: EVA AHLSTRÖM

FOTO: ÅSA HÖJER

språkrör

FÖR ETT **MÄNSKLIGT** SAMHÄLLE

Marianne Samuelsson ville få politikererna att ta ansvar för framtiden – och blev själv riksdagspolitiker och språkrör för miljöpartiet. Idag har hon lämnat partipolitiken. Som landshövding är hon i stället språkrör för Gotland och som ordförande i Hela Människan för de glömda barnen och deras föräldrar.

En landshövding som bryr sig. Så vill Marianne Samuelsson att gotlänningarna ska uppfatta henne.

Mindre än en halvtimme efter att planet landat i Visby sitter vi i Marianne Samuelssons vackra tjänsterum med utsikt över hamnen och gotlandsfärjan. Här känns allting nära och tempot nerskruvat. Landshövdingen själv verkar inte heller stressad, trots pappershögarna på det stora skrivbordet.

– Här lever man ett nyttigare liv, säger hon. Det är en miljö som man mår bra i.

Hennes första år som landshövding har ändå varit kämpigt, fyllt av förhandlingar, först för att få mer statliga pengar till färjetrafiken och sedan för att få nya jobb i stället för de som går förloerade när regementet P18 läggs ner.

– Det har varit tufft, men nu ser det ut att lyckas. Vi får en bra blandning av verksamhet som passar ihop med högskolans inriktning här.

Till Visby flyttas Riksutställningar, större delen av Riksantikvarieämbetet, Sidas Östersjöenhet och Försäkringskassans utlandsenhet. Tillsammans ska det ge 650 nya jobb. Nu ser hon ny verk-

samhet flytta in, bland annat på A7-området, som stått tomt efter ett tidigare nedlagt regemente.

– Det känns väldigt positivt nu. Det växer så att det knakar på Gotland.

Sen erkänner hon att det nog är mest i och kring Visby det växer – ”det är alltid storstan som växer fortast” – men hoppas att det ska få effekter även på andra håll.

För landsbygden vill hon se en fortsatt satsning på kombinationen turism och jordbruk.

– Turister frågar allt mer efter natur och miljö, och det passar in i vår landsbygdsstruktur. Vi har så fantastiska miljöer. Det gäller bara att få turister att hitta hit även före och efter högsommaren.

HON LÅTER SOM EN AMBASSADÖR för ”sitt” Gotland och är redan ”vi” med gotlänningarna, trots att hon inte hade någon tidigare anknytning till ön – inte annat än att hon medverkat i Almedalsveckan och suttit med i styrelsen för Svenska Spel.

– Jag är ju västgöte egentligen, men det finns många likheter mellan Gotland och min hem-

Gotlands landskapsvapen visar vägen in till länsstyrelsen i en vacker tvåvåningslänga, med residenset i ena änden och kontorslokaler i den andra.

FAKTA/ MARIANNE SAMUELSSON

Alder: 60 år

Bor: Residenset i Visby

Uppdrag: Landshövding
i Gotlands län, ordfö-
rande i Hela Människan

Bakgrund:
Riksdagsledamot
1988-91 och 1994-
2002. språkrör för mil-
jöpartiet 1994-2002

Familj: Maken Sven,
vuxna barnen Viktoria,
Evelina och Johannes,
tre barnbarn

Fritid: ”Om det är fritid
när man har roligt, då
har jag mycket fritid.”

bygd kring Vårgårda. Där finns också en stark gemenskap bakåt i tiden, och man är rotad i myllan. Den stora skillnaden är väl att där handlar historien mest om 1700- och 1800-talen. Här är vi omgivna av byggnader från 1200-talet.

Känslan för historien och kulturarvet kombinerar hon med en stark känsla av ansvar för framtiden. En känsla som fick henne att bli politiker, trots att hon aldrig haft några planer i den riktningen.

– Jag jobbade inom vården, på ett tonårshem för ungdomar med sociala problem. Jag trivdes med det och hade inga större drömmar. Men jag var djupt engagerad i kärnkraftsfrågan. Jag var starkt emot alla planer på att införa en teknik som vi inte hade kontroll över.

Droppen blev provborrningarna i närheten av hennes hem för att undersöka om man kunde förvara kärnavfall där. Hon deltog i protesterna, var med och vaktade platsen, uppvaktade lokala politiker.

– Jag blev skrämdd av att ingen verkade ta ansvar för framtidsfrågorna. ”Då lever inte vi”, var deras inställning. Och jag som hade trott att politiker hade ansvar för framtiden.

– Själv hade jag fött tre barn och kände ansvar för deras framtid. Så jag började fråga mig själv vad jag kunde göra, och miljöpartiet hade svaret på mina frågor.

Hon engagerade sig i uppbyggnaden av partiet, placerades överst på riksdagslistan och blev alltså invald.

– Det var inte vad jag tänkt mig – men inte negativt. Det kändes viktigt att vara förtroendevald, att representera andra.

Efter valet 1991 åkte miljöpartiet ut ur riksdagen, och 1992 utsågs Marianne Samuelsson till språkrör.

– Det blev några tuffa år. Nästan tuffare att ta sig tillbaka än att komma in första gången, när vi uppfattades som en proteströrelse.

NU HAR HON LÄMNAT PARTIPOLITIKEN, men erfarenheterna och kontakterna från åren i riksdagen har hon nytta av som landshövding.

– Det är intressant att byta perspektiv. Nu jobbar jag med att verkställa de lagar jag tidigare varit med och beslutat om.

Ett nytt och spännande arbetsområde är kontakterna mellan länderna kring Östersjön. Samma dag som Accent träffar henne är också Polens nye ambassadör Michal Czynz på besök – hans första utanför Stockholm, för att visa hur centralt Gotland är i Östersjösamarbetet.

– Vi har bland annat fått Sidabidrag till ett nytt samarbete med Lettland och Vitryssland i turistfrågor, berättar Marianne Samuelsson. Redan på Vikingatiden fanns kontakter mellan våra länder. När jag besökte Vitryssland, visade de upp en got-

ländsk vikingaring som funnits där sedan den tiden.

– Jag hade inte tänkt på att det är så nära, men jag inser nu att den här regionen blir allt viktigare för Sverige framöver.

Ett konkret resultat av samarbetet är att högskolan på Gotland nu har studenter från flera av länderna kring Östersjön.

– Jag bjöd dem på julkaffe för ett tag sen. Vi pratade jultraditioner, och det visade sig att mycket är sig likt i sättet att fira jul.

MARIANNE SAMUELSSON HAR ETT starkt socialt engagemang, som bottnar i hennes erfarenheter som scoutledare och arbete inom vård och omsorg. Hon är medlem i IOGT-NTO och Svenska Missionsförbundet, och sedan fyra år är hon ord-

”Jag blev skrämdd av att ingen verkade ta ansvar för framtidsfrågorna. ”Då lever inte vi”, var deras inställning. Och jag som hade trott att politiker hade ansvar för framtiden.”

MARIANNE SAMUELSSON

förande i Hela Människan, de kristna samfundens gemensamma organisation för socialt arbete.

Under riksdagstiden skrev hon en rapport om barn- och ungdomspsykiatri och reagerade starkt mot hur eftersatt den var på sina håll.

– Barn kunde få stå i kö över ett år för att få komma till BUP, säger hon. Så får det inte vara! Jag kan acceptera att vuxna får vänta på vård, men för ett barn är ett år en fruktansvärt lång tid.

Hon har också studerat missbrukarvården.

– Jag pendlade ju mycket under några år och var ofta sent på kvällen på Stockholms Central. Där såg jag med egna ögon hur andelen utsatta ökade. Det var så hemskt att se människor köras ut när Centralen stängdes.

– Det är förfärligt att det ska behöva vara så i ett välfärdssamhälle. Och de hemlösa har ingen protestgrupp som för deras talan.

Hela Människan har två viktiga uppgifter, tycker hon. Dels opinionsbildning för de utsatta, dels mer konkret stöd till dem som behöver det i form av öppen verksamhet och boende i olika former.

– Vi måste lyfta frågan om alla människors lika värde. I dagens samhälle är inte alla lika mycket värda. Man satsar på vissa men inte på andra. Där har kyrkorna en viktig roll!

För Polens nye ambassadör Michal Czynz var det självklart att första resan utanför Stockholm gick till Visby. Med det vill han markera hur centralt Gotland är i Östersjösamarbetet. Här tas han emot av Marianne Samuelsson.

Tillsammans med IOGT-NTO och en rad andra organisationer är Hela Människan också engagerat i projektet ”De glömda barnen”.

– Det är så många barn som tar ett tungt ansvar både för sig själva och för sina missbrukande föräldrar. Vi måste ha tid för de här barnen. De måste veta att det finns någon som bryr sig. Därför hoppas jag verkligen att det här samarbetet kan fortsätta!

PÅ GOTLAND PÅGÅR ETT PROJEKT som ska begränsa alkoholkonsumtionen, i första hand under turistsäsongen då öns befolkning tiodubblas från 57 000 till över 500 000. Länsstyrelsen och kommunen samarbetar med krögarna, och det har bland annat resulterat i begränsade öppettider och hårdare kontroll av utskänkningen.

– Det verkar vara en bra modell, och vi har lyckats bli överens, förklarar Marianne Samuelsson.

Hon berättar också om Motgift, en grupp där länsstyrelsen och kommunen samarbetar med frivilligorganisationer för att påverka inställningen till droger.

– Man måste se, höra och vilja göra något – samtidigt, säger hon bestämt. Om det är en som ser eller hör och någon annan som ska göra något, händer absolut ingenting. Utom att människor far illa.

Det är lätt att prata med Marianne Samuelsson, hon vet vad hon tycker och behöver sällan fundera på vad hon ska svara. Enda gången hon blir tyst under intervjun är när jag ber henne beskriva sig själv.

– Det är svårt, säger hon och rynkar pannan.

– Glad och engagerad, säger hon sedan. Det är nog en bra sammanfattning.

Men den som är så engagerad kan förstås inte alltid vara glad.

– Nej, jag blir irriterad och arg över orättvisor - både här hemma och internationellt.

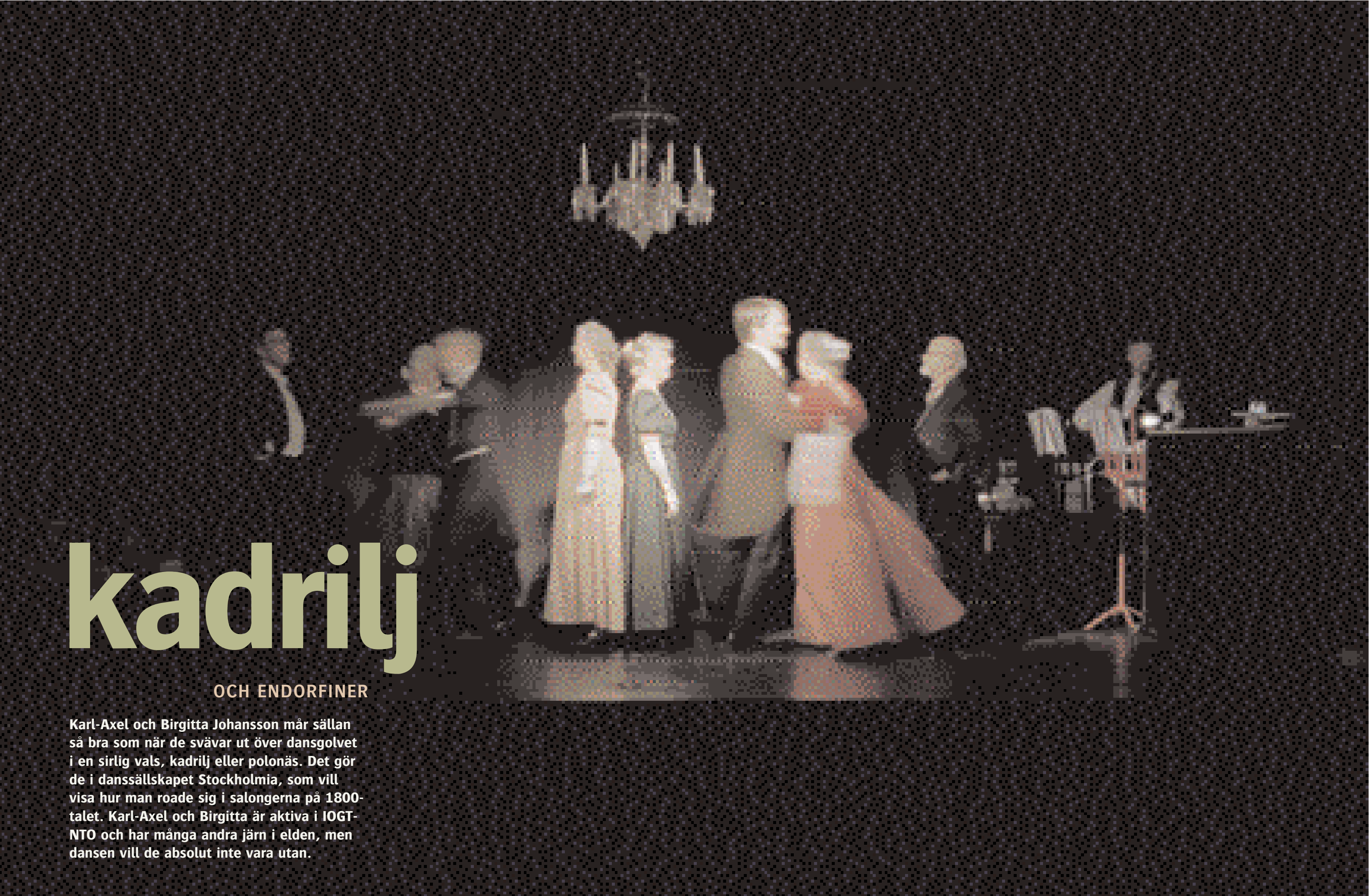
På en fråga om hur hon vill att gotlänningarna en gång ska minnas ”Marianne Samuelssons tid” skattar hon gott.

– Jag har så nyss börjat, att jag inte behöver fundera på det än. Men jag hoppas att de ska komma ihåg mitt engagemang för länet, att jag brydde mig.

När vi går upp till en av de slingrande gränderna för att fotografera henne i typisk visbymiljö, möter vi några länsbor som hejar glatt på sin hövding, och hon hejar lika glatt tillbaka. Precis som sin företrädare Lillemor Arvidsson är hon ”folklig” i ordets bästa bemärkelse. Hon är sig själv, och det räcker långt, särskilt tillsammans med glädje och engagemang. ■

Inte heller landshövdingen har kunnat motstå att plocka med sig några av alla de mjukt slipade stenar som havet fört med sig till Gotlands stränder.

kadrilj

OCH ENDORFINER

Karl-Axel och Birgitta Johansson mår sällan så bra som när de svävar ut över dansgolvet i en sirlig vals, kadrilj eller polonäs. Det gör de i danssällskapet Stockholmia, som vill visa hur man roade sig i salongerna på 1800-talet. Karl-Axel och Birgitta är aktiva i IOGT-NTO och har många andra järn i elden, men dansen vill de absolut inte vara utan.

På golvet, nedanför scenen, dansar några par till tonerna av nyckelharpa och dragspel. Kvinnorna har långa kjolar, förkläden och sjaletter, männen är kvälls fina i vit skjorta och slokhatt. Uppe på scenen, under en stor kristallkrona, pågår herrskapsdansen. Här glider herrar i frack omkring med damer i blänkande siden och konstfulla frisyrier.

Det är söndagskväll i Skarpnäcks kulturhus, och danssällskapet Stockholmia har generalrepetition på sin föreställning Dansmemoarer. Ett av paren på scenen är Karl-Axel och Birgitta Johansson, han uppsträckt i frack och lackskor, hon i elegant skuren sidenklänning och konstfullt lagda lösa lockar.

– Det är så roligt, säger Birgitta i en paus, och det både syns och hörs att hon menar det.

– Den här föreställningen är väl det största vi gjort sedan "Polkan går" 1998, säger Karl-Axel. Men programmet på Nordiska museet 2002 var förstås också rätt stort.

Repetitionerna tar tid. Ljudet krånglar, och ljuset behöver också justeras. Några barn som också är klädda som vid förra sekelskiftet springer lite fram och tillbaka innan allvaret börjar, och sällskapets ledare går runt och ger de sista instruktionerna.

När spelet väl kommer igång, växlar det mellan de båda scenerna. Danserna binds ihop av en ramberättelse, där en äldre kvinna sitter vid sitt fönster och minns ungdomens danser – både på dansbanan och i salongen hos herrskapet som hon arbetat hos.

EFTER REPETITIONEN HJÄLPSS ALLA ÅT med att plocka undan all rekvisita, och klockan närmar sig midnatt innan Karl-Axel och Birgitta är hemma i Orminge igen.

– På föreställningarna gick det mycket bättre, berättar Birgitta, när vi träffar dem några dagar senare hemma vid köksbordet. Sidenklänningen och fracken är prydligt upphängda, och klädseln för dagen är betydligt ledigare.

– På premiären blev det några missar, men andra föreställningen blev riktigt bra.

Stockholmia bildades 1987 av några dansentusiaster. Birgitta och Karl-Axel har varit med sedan 1990.

"Att röra sig till musik av alla sorter mår man bra av. Det är de där endorfinerna!"

BIRGITTA JOHANSSON

– Det var de som hittade oss, säger Karl-Axel som svar på frågan om hur de hittade det lite udda sällskapet. Vi träffade den förra ordföranden en nyårsafton då hon frågade oss om vi ville vara med.

Birgitta berättar att hon alltid har tyckt om att dansa.

– Inte jag, säger Karl-Axel snabbt och skratrar gott. När barnen var små, stannade jag hemma och tog hand om dem de kvällar Birgitta hade internationell dans.

Några grannar som dansade gammaldans tjtade på dem om att vara med.

– Till slut gick jag med för att bevisa att det inte gick att lära mig dansa, säger Karl-Axel.

Den som sett honom elegant föra sin dam över dansgolvet i en smäktande vals förstår att han snabbt lyckades bevisa motsatsen.

– När hambon började fungera, upptäckte jag att det var roligt!

Det var 1977. Sedan har de gått den ena fortsättningskursen efter den andra i föreningen Skärgårdsdansarna och också uppträtt med dem.

En höjdpunkt var resan till USA 1982, då de turnerade med svensk folkdans i svenskbygderna i Minnesota, i Utah och i Kalifornien.

– Vi firade midsommar på alla ställena, säger Birgitta och ler vid minnet.

STOCKHOLMIA HAR BÅDE BYGDEDANSER och salongsdanser på sin repertoar.

– Danser som man dansade i salongerna i Stockholm på 1800-talet, förklarar Birgitta. Man måste ju specialisera sig för att kunna ha rätt kläder.

Repertoaren har successivt utökats med nya danser.

– Vi har väl 10-15 danser aktuella för jäman, säger Karl-Axel. En del kräver mer jobb, har fler turer.

Pardanserna är enklare än uppställningsdanserna där alla dansar tillsammans, förklarar han. Dem måste man jobba mer med för att få det snyggt.

Typiska uppställningsdanser är polonäs, fransäs och kadrilj – som finns i många olika varianter. Ibland är dansarna uppställda på två led, ibland i fyrkant.

Pardanserna är oftast vals, polka och schottis.

I den avslutande fransäs från Motala deltar både herrskapet och de lite folkligare dansparen.

”Onsdag och
söndag är
det dans
som gäller.
Då får allt
annat stryka
på foten.”

KARL-AXEL JOHANSSON

Några mazurkor finns också på repertoaren.

– Och pas de quatre, säger Birgitta. Det är en schottis i fyra turer. Pompadour är en polka-variant, som vi också brukar dansa.

– Vi höll på ett tag med en polka i 18 turer, säger Karl-Axel. Men den har vi släppt nu.

Stor hjälp med att hitta och tolka de gamla danserna har de haft av Henry Sjöberg som arbetade på Dansmuseet men som dessvärre avled i fjol.

Erland Nilsson, en annan av medlemmarna i gruppen, håller idag kontakt med museet, och ibland tar de hjälp av Bert Persson, som är lärare på Danshögskolan.

Varje söndag tränar de med Stockholmia i tre timmar – först en och en halv timme bygdedans och sedan, efter en fikapaus, salongsdanser i ytterligare en och en halv timme.

– Och varje onsdag kväll är det träning med Skärgårdsdansarna, säger Birgitta.

Till det kommer föreställningar, som den i Skarpnäck, och så förstås midsommarfirandet.

– Under midsommarveckan har vi uppvisning varje dag – och på midsommarafton ofta på fyra ställen, berättar Karl-Axel.

Då är det inte frack och sidenklänning som gäller utan folkdräkt.

HUR ORKAR DE LÄGGA NER SÅ mycket tid och kraft på dansen?

– Därför att det är så roligt, säger Birgitta snabbt.

– Därför att det blev ett nytt gemensamt intresse för oss båda, säger Karl-Axel. Det har spelat stor roll för mig.

Birgitta tror att alla skulle må bra av att dansa.

– Att röra sig till musik av alla sorter mår man bra av. Det är de där endorfinerna!

Det ger dem också mycket att träffa andra med samma intresse.

– Men man vet inte vad folk jobbar med eller vad de gör i övrigt, säger Birgitta. Man bara dansar.

– Det är vårt nöje och vårt umgänge, Det är här vi har våra vänner.

Men hur hinner de med? De är minst sagt aktiva även vid sidan av dansen. De är med i IOGT-NTO, och Karl-Axel sitter med i distriktsstyrelsen i Stockholm. Han är dessutom fritidspolitiker – ordinarie i kommunstyrelsen i Nacka och ersättare i kommunstyrelsens arbetsutskott.

– Man får prioritera, säger Karl-Axel. Onsdag och söndag är det dansen som gäller. Då får allt annat stryka på foten.

– Tidigare har jag varit kassör och sekreterare i distriktsstyrelsen, men nu är jag bara vanlig ledamot, så nu är det inte lika mycket jobb längre. Men jag har fortfarande personalansvar för konsulenterna.

–Tack för dansen! Karl-Axel Johansson bugar artigt för Siri Melcher.

Dansen har blivit ett stort gemensamt intresse för Karl-Axel och Birgitta Johansson, som trivs tillsammans även när de kopplar av hemma i soffan.

– Det är ju lättare att hinna med sedan jag blev pensionär 2002, tillägger han.

Innan dess arbetade han på Svenska Kommunförbundet, framför allt med sociala frågor, utbildning av förtroendevalda och flyktingmottagning.

– Jag reste flera gånger till Bosnien, Kosovo och Kroatien. Men jag dansade hela tiden och har inte missat många gånger.

Sedan ett år är också Birgitta pensionär efter många års arbete som assistent på biblioteket i Orminge. Men hon har inte engagerat sig i politiken.

– Det räcker med en, säger hon. Jag var hemma med barnen.

STOCKHOLMIA HAR DRYGT 30 medlemmar.

– Ett 20-tal är någorlunda aktiva och tränar regelbundet, berättar Karl-Axel. Några är med bara ibland, när de tycker att det är roligt, och det är lite tråkigt.

Men det kan inte vara lätt att komma med i Stockholmia som ny medlem.

– När vi började 1990-91, kunde vi ingenting – utom polskor, säger Karl-Axel. Men då var inte repertoaren så stor.

– Nu skulle vi behöva vara ett tiotal till, för pressen är stor på oss som är med. Vi får inte bli sjuka.

De har pratat om att ha två grupper, för att kunna slussa in nya medlemmar.

– På sikt måste vi ha påfyllning. Vi blir ju äldre, och gruppen måste förnyngas, säger Karl-Axel.

Men när de svävar ut över scenen i Skarpnäck verkar ålderskrämporna mycket långt borta. Birgittas klänning glänser i skenet från kristallkronan, och de rör sig mjukt och följsamt till valstonerna från fiolen och pianot. ■

Karl-Axel för elegant sin Birgitta över golvet i ”Den nya Malmgren”, en vals-kadrilj som Stockholmia gärna dansar.

Unik hälsoforskning

Ett unikt center för helhetshälsa har grundats vid Karolinska Institutet i Stockholm. Det är Europas första Osher-institut och där ska man forska kring gränlandet mellan komplementär-, social- och skolmedicin. Hälsan, inte ohälsan, ska stå i centrum.

Det finns bevis för att människor som anser sig ha dålig hälsa dör tidigare än de som inte anser det. Detta oavsett om man kan konstatera någon ohälsa eller inte. En halvtimmes promenad per dag kan förlänga livet med flera goda år. Meditation kan påverka hjärnans lyckocentrum. Vi kan lindra smärta bara genom förväntan. Detta och många andra fenomen som forskningen upptäckt under senare år ligger till grund för det nya Osher-centrum som nyligen invigdes vid Karolinska Institutet.

Gränsen mellan traditionell eller komplementär medicin å ena sidan och skolmedicin å den andra har många gånger i Sverige och övriga västvärlden varit knivskarp.

Vill överbrygga klyftan

För att överbrygga den här klyftan startades de komplementärmedicinska forskningscentren Osher centre vid University of California San Francisco, 1997, och Osher Institute vid Harvard Medical School i Boston, 2001. Bägge kunde startas tack vare bidrag från Bernard Osher Foundation, därav namnen. Och det är ingen slump att bägge centren ligger i stora och välrenommerade universitet i USA.

– För att verkligen få reda på hur och om traditionell och komplementär medicin fungerar så måste man arbeta tillsammans med den bästa och mest kritiska forskningen, berättar David Eisenberg, föreståndare vid Osher Institute vid Harvard, när han talade vid invigningen av det svenska Osher-institutet på Karolinska Institutet, det första utanför USA.

Komplementärmedicinen är stor i USA. En tredjedel av alla vuxna använder icke-skolmedicinsk behandling någon gång varje år till en kostnad av 70 miljarder dollar, berättar David

Komplementär medicin och skolmedicin samlas på nya Osher Centrum i Stockholm.

”Det är viktigt att vi är levande exempel och föredömen för våra patienter.”

SUSAN FOLKMAN, FÖRESTÅNDARE FÖR OSHER CENTRE I SAN FRANCISCO

Eisenberg. Även i Sverige har den alternativa medicinen växt de senaste åren.

– Allt arbete på Karolinska Institutet strävar mot att befrämja människors hälsa. Med det här centret kan vi ta ytterligare ett steg i den riktningen, sa Karin Harms-Ringdahl, ordförande för det nya Osher Centrum.

Vid Osher Centre i San Francisco bedriver man inte bara forskning och utbildning, utan har också en klinik för behandling av patienter med de nya metoder man kommer fram till. Till exempel hjälper man HIV-patienter med en kombination av kost, mediciner och meditation enligt en metod som

utarbetats i samarbete med forskare från olika områden inom medicinen.

Man tycker också att det är viktigt att de som leder arbetet och behandlar patienterna själva lever efter den forskning som de kommer fram till.

– Det är viktigt att vi är levande exempel och föredömen för våra patienter och medarbetare, säger Susan Folkman, föreståndare för Osher Centre i San Francisco med en tydlig passning till sina nya medarbetare på Karolinska Institutet.

Samarbete över gränserna

Tanken är att de tre Osher-centren ska samarbeta, utbyta erfarenheter och verka i sina närområden för att den komplementärmedicin som är effektiv och kostnadseffektiv ska kunna användas som behandlingsmetod inom den vanliga sjukvården. Därför har också kontakt tagits med Stockholms läns sjukvård, och landstingsdirektör Sören Olofsson, är öppen för samarbete.

– Många människor sätter sitt hopp till komplementärmedicinen och vi vill ju kunna erbjuda den bästa vården.

Något löfte om en klinik, som den i San Francisco, kan han dock inte ge i dagsläget. Men kanske i framtiden.

Arbetet med det svenska Osher-centret är ännu i sin linda. Om några år får vi reda på om det har lyckats överbrygga klyftan mellan komplementär medicin och skolmedicin även i Sverige.

PATRIK SANDSTRÖM

FAKTA/INTEGRATIV MEDICIN PÅ OSHER CENTRUM

I integrativ medicin försöker man se hela människans situation vid både sjukdom och hälsa. Från cellnivå till samhällsnivå. Både subjektivt självupplevd hälsa till objek-

tivt bevisbar. På Osher Centrum på Karolinska Institutet vill man bland mycket annat fördjupa sig i placebons effekter (sjävläkande), den egna livsstilens och den

sociala omgivningens betydelse för hälsa samt naturmedels effekter.

Väljarna ratar barnsligt ansikte

PSYKOLOGI Personer med

mogna ansikten är mer kompetenta, fysiskt starka, socialt begåvade

och intellektuellt överlägsna än personer med ansiktsdrag som är mer barnsliga. Det är i alla fall vad de amerikanska väljarna tror. I en undersökning vid Princeton University i USA, kunde deltagarna i 70 procent av fallen gissa vinnarna i valen till senaten och representanthuset bara genom att titta på deras ansikten i mindre än en sekund. De som ansågs kompetenta utsågs till vinnare – och det var de med mer moget utseende, oavsett kön eller hudfärg. I verkligheten är personer med barnsligare anletsdrag oftast intelligentare, bättre utbildade och mer stridbara än de med mognare ansikten, visar undersökningen. Anledningen till det tros bland annat vara att de är tvungna för att kompensera samhällets förväntningar.

Lönsamt satsa på personalens hälsa

ARBETE Att satsa på personalens hälsa är lönsamt för företaget. För första gången har man vetenskapligt kunna bevisa att en satsning på att förbättra hälsan bland de anställda ökar produktiviteten och förbättrar ekonomin. Fyra svenska företag: Stora Enso, Värö Bruk, Volvo Lastvagnar och Sandvik har undersökts och resultatet är tydligt; antal sjukdagar har minskat och produktionen ökat i samband med satsning på personalens hälsa. Många med missbruksproblem fick också hjälp med att komma under behandling. Bakom studien stod en grupp på Karolinska Institutet, Stockholm.

FOTO: PHOTOS.COM/SAMTLIGA BILDER

Spara tusenlappar med nyttigare mat

Nyttigt är billigt

MAT En person som lägger 25 000 kronor på mat varje år kan spara upp till 7 000 kronor om han eller hon äter mat som är nyttigare och dessutom bra för miljön. Det visar en undersökning från Statens Folkhälsoinstitut. Anledningen är att dagens konsumenter lägger mer än 40 procent av matkostnaderna på livsmedel som inte behövs ur näringssynpunkt. Det är till exempel chips, godis, bakverk, grädde, fet ost, läsk, öl och vin. Istället kan man lägga en del av de pengar som man sparar på mat som är bra för både kroppen och miljön, men kostar lite mer, som närodlat ekologisk mat. Man sparar ändå tusenlappar. Vill du veta mer: gå in på www.fhi.se och leta efter rapporten ”Hur man äter smart”.

Fetma ökar risk för demens

FETMA Fetma under medelåldern ökar risken för att senare i livet utveckla demens eller Alzheimer. En finsk undersökning publicerad i tidskriften Archives of Neurology visar att personer med BMI på över 30 kg/m² löper dubbelt så hög risk att utveckla demens än normalviktiga. I kombination med högt blodtryck och kolesterol ökade risken till sex gånger.

En tesked salt mindre kan rädda 2 250 liv

SALT Varje år får 30 000 svenskar stroke, varav en fjärdedel dör. Dödsfallen i stroke skulle minska med minst 30 procent om svenska folket halverade sitt saltintag. Det menar Olle Melander, forskare vid Lunds universitet. Det motsvarar att gå från två teskedar per person och dag till en tesked. Mer färdigmat är förklaringen till att saltintaget ökat de senaste två åren. Livsmedelsverket planerar att starta en kampanj för att minska saltintaget och rekommenderar framför allt att man inte saltar på maten och ser upp med färdigmat, take away och restaurangmat.

Vill inte behandla självförvårdad sjukdom

SJUKVÅRD Den brittiska myndigheten Nice, National Institute of Clinical Excellence, tycker att det kan vara rätt att låta bli att behandla självförvårdade sjukdomar som beror på rökning, alkoholkonsumtion och fetma. Exempelvis bör alkoholisternas möjlighet att få levertransplantation begränsas. Detta för att de knappa resurser som sjukvården har ska kunna användas på det mest förnuftiga sättet, enligt Nice-chefen Michael Rawlings.

Chiquita anmäls för reklam

MILJÖ Naturskyddsföreningen

har anmält Chiquita för att vilseleda konsumenterna i sin reklam där de utmålar att före-

taget minimerat användning av gifter på sina bananplantager. Enligt Mikael Karlsson, ordförande i SNF, så använder Chiquita fortfarande enorma mängder av några av världens giftigaste bekämpningsmedel, 50 kilo per hektar och år, som skadar bananarbetarna, djurlivet och miljön runt plantagerna. SNF rekommenderar Krav- och Rättvisemärkta bananer.

Kost bakom Frölanders guld

VINNARMAT Kosten och livstilen är en av hemligheterna till simmarens Lars Frölanders succéåterkomst i simbassängen. Vid 31 års ålder tog han ytterligare ett mästerskapsguld vid sim-EM. Yoga, kinesologi (energibalansering), noggrannhet med sömn och en till största delen vegetarisk kost med mycket grönsaker, råris, bönor och linser har gett honom nya krafter.

– När de andra tränar 20 timmar i veckan, så tränar jag 1,5, säger han till Aftonbladet. Frölander utesluter också malet kött, mjölk, vetemjöl, kranvatten,

IQ

snäll

”Intelligens räcker inte för att leva ett lyckligt och fullständigt liv.”
STEFAN EINHORN

ATT MÄTA OCH VÄRDERA INTELLIGENS HAR MÄNNISKAN sysslat med sedan förra sekelskiftet. Då introducerade psykologen Alfred Binet den så kallade IQ-kvoten. IQ bedömer förmågan att tänka analytiskt och att logiskt lösa problem. På 1990-talet utmanades det traditionella IQ-begreppet med EQ, emotionell intelligens, vilken snarare fokuserar på förmågan att hantera egna och andras känslor för att kunna agera på ett bättre sätt. Det blev en trend inte minst inom ledarskapsutbildningar eftersom EQ bland annat ansågs vara ett verktyg för den som vill göra karriär. Sedan dess har olika begrepp formligen haglat ner, ett av dem är själslig intelligens som definierar människans förmåga att skapa mening i livet.

I sin nya bok ”Konsten att vara snäll” lyfter läkaren och författaren Stefan Einhorn fram godheten som ett intelligensbegrepp, eller som han själv kallar det: etisk intelligens.

– Etisk intelligens handlar om förmågan att hantera relationer och att lösa etiska dilemman. Vi ställs varje dag inför massor av moraliska beslut. Då menar jag inte livsavgörande beslut utan sådant som vardagen: ska jag gå fram till min arbetskamrat som behöver stöd eller inte?

Enligt Stefan Einhorn finns fem olika verktyg för att använda och utveckla vår etiska intelligens. Det första är förnuftet, vilken hjälper oss att göra rationella bedömningar. Det andra är samvetet, som fungerar som en inre kompass.

– Sedan finns vår empatiska förmåga att sätta oss in i en annan människas värld samt kunskapen om de regler och normer som faktiskt anger hur vi bör leva.

Ytterligare ett verktyg för att utveckla en moralisk godhet handlar om något, menar Einhorn, som oftast glöms bort, nämligen medmänniskan.

– Det är faktiskt något vi gärna bortser ifrån. Men våra medmänniskor är några vi både kan fråga till råds och använda som lärare. Man kan fråga andra om hjälp, vilket gör att man kanske lär sig något på kuppen.

Snäll är den, menar Stefan Einhorn, som lever med etiken i sitt hjärta och som ständigt bär med sig omtanken om

Vad innebär det egentligen att vara intelligent? I sin nya bok ”Konsten att vara snäll” slår Stefan Einhorn ett slag för godheten som ett mått på intelligens.

– Genom att agera gott ger du ett rikare liv till andra och därmed till dig själv. Etisk intelligens handlar om att ha förmåga till sådana beslut, säger han.

medmänniskan i sitt medvetande och visar det i handling.

– Den snälla människan är inte dum, vilket det ibland brukar sägas, att en snäll människa är viljelös, mesig och konflikträdd. Tvärtom! Hon är mycket klok och förstår vad livet handlar om, säger han.

Hur ska man då förhålla sig till alla intelligenser – i denna flora av IQ, EQ eller SQ eller etisk IQ? Trenden går mot mer själsliga eller icke-materiella värden. Dessa är betydligt svårare att mäta eller går inte att mäta alls. Kanske handlar det om lycka?

I EN UNDERSÖKNING GJORD PÅ UNIVERSITY OF ABERDEEN kom man fram till hög intelligens inte är en garanti för lycka. Forskare undersökte 550 personer från Skottland födda 1921. Deras IQ testades när de var elva och sedan när de var 80 år gamla, varvid de också fick bedöma hur nöjda de var med livet. Resultatet visade att hög eller låg IQ inte spelade någon roll för hur pass lyckliga de var, varken som barn eller vuxna.

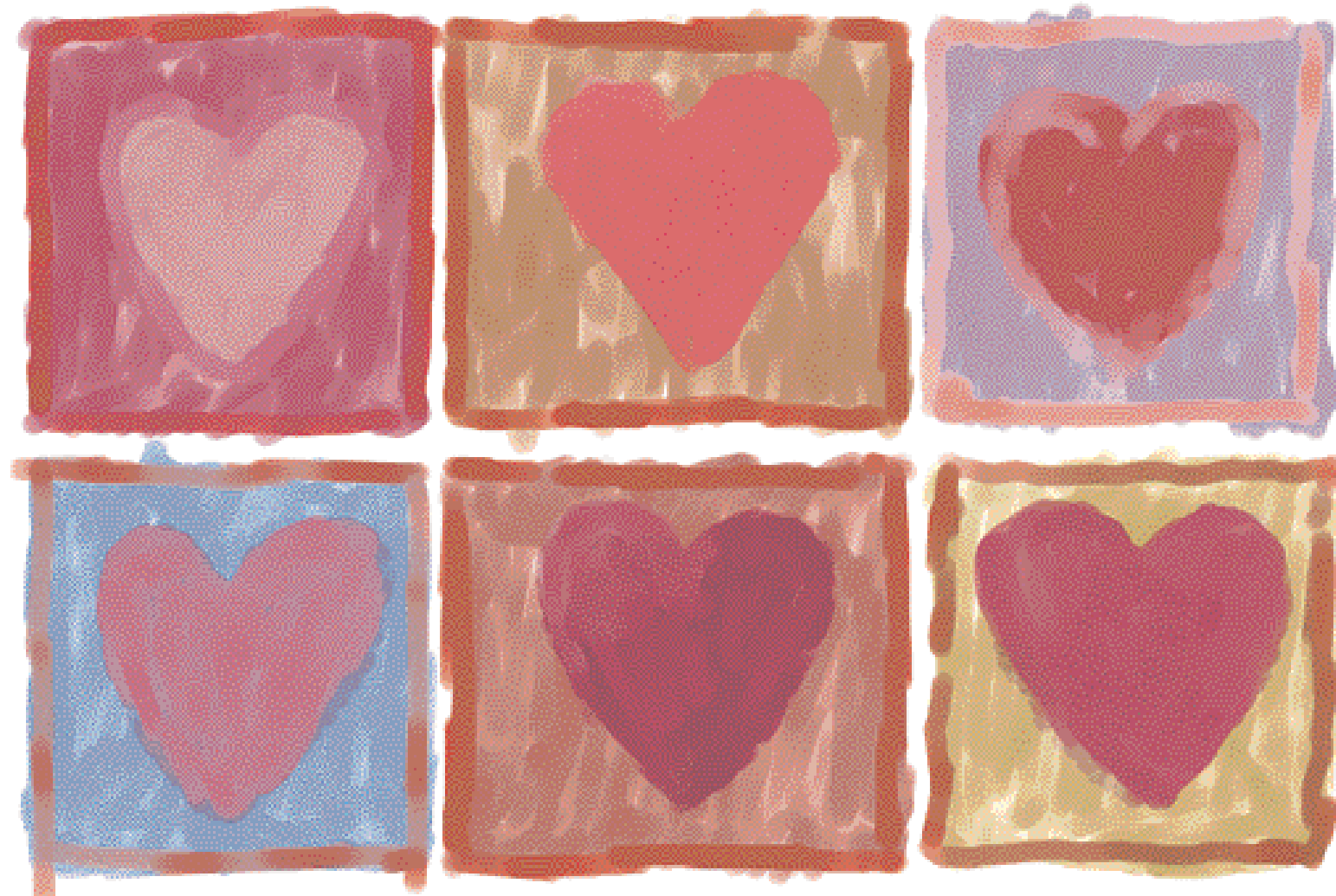
Stefan Einhorn har förståelse för det undersökningen ger bild av.

– Det har visat sig att intelligens inte räcker för att leva ett lyckligt och fullständigt liv. Det finns ju människor med oerhört hög IQ som är socialt handikappade. Samtidigt väldigt empatiska personer som knappt klarar av att knyta sina egna skor.

Den etiska dimensionen berör en lycka som existerar på ett djupare plan, menar Stefan Einhorn. Han tror även att samhället idag går mot en annan typ av värdering.

– Jag tror att fler och fler inser att inre framgång är viktigare än yttre. Livet handlar inte om att ha mycket pengar, ett stort hus eller stor bil. Det är den inre framgången som ger ett meningsfullt och rikt liv.

Precis som med IQ går etisk intelligens att utveckla. Men till skillnad från att plugga på universitet sker förkovran i samverkan med andra människor. För oss alla gäller att hela livet träna och utveckla vår etiska förmåga, avslutar Stefan Einhorn. ■

FAKTA/OLIKA SORTERS INTELLIGENS

IQ – INTELLIGENSKVOT, MENSA
Beskriver förmågan att tänka analytiskt och att lösa problem som inte bygger på tidigare kunskap. IQ-skalan skapades av den franske psykologen Alfred Binet. I Sverige ligger genomsnittet på IQ 95, endast två procent har en IQ över 130.

Mensa, det internationella samfundet för superintelligenta, bildades i England på 40-talet. Gränsen för medlemskap är en IQ på 130. Tanken var att samla människor som kunde lösa världens problem, men den utvecklades i stället till en social förening. Mensa har ungefär 100 000 medlemmar i världen (cirka 1 700 i Sverige).

EQ - EMOTIONELL INTELLIGENS
Beskriver förmågan att tolka och förstå sina egna känslor. Personer med högt EQ har också lättare att förstå andra människors känslor. Känslomässig intelligens betyder inte att man är snällare eller har mer empati för andra. EQ har formulerats av bland andra journalisten och psykologen Daniel Goleman i succéboken ”Känslans intelligens” (W&W 1997).

SQ - SJÄLSLIG INTELLIGENS
Definierar förmågan att finna en mening i livet. Ett högt SQ-värde innebär att man har ett syfte med sitt liv och en vision av vad man vill. Man använder hela sin potential och ser möjligheterna i varje situation. Filosofen Richard A

Bowell lyfter fram SQ i sin bok ”Sju steg mot själslig intelligens” (Damm Förlag 2005).

ETISK IQ

Vår etiska IQ beskriver vår förmåga att göra gott. Snällhet är den viktiga enskilda faktorn när det handlar om hur framgångsrika vi blir i våra liv. Devisen är att snäll-

het mot andra berikar dig själv. När vi utför snälla handlingar aktiveras ett lustcentrum i hjärnan och vi mår bra. Stefan Einhorn beskriver termen i sin bok ”Konsten att vara snäll” (Forum 2005).

Intellige’ns, (av latin intelligentia, förstånd), tankeförmåga, förstånd. Vanligen avses förmåga att använda sitt tänkande ändamålsenligt, framför allt förmågan att inse väsentliga sammanhang och kombinationsförmåga. Någon egentlig definition av ordet finns inte.

Testa din IQ eller EQ:
www.mensa.se

Glömskans Gulag

GULAG OCH GLÖMSKAN/BENT JENSEN/NATUR OCH KULTUR

Under 1920-talet visade omvärlden inget större intresse för vad som pågick i Sovjetunionen. Först

1924 blev sovjetregimen erkänd av andra regeringar.

Information om att det rörde sig om en terrorregim som besluta-

tade om tvångsarbete och dödsstraff sipprade ut, liksom att miljontals människor svalt ihjäl i Gulagsystemet. Så sent som efter andra världskriget sköt man lägerfångar och de som inte uthärdade påfrestningarna dog och blev nergrävda som djur. Väst valde dock att blunda för fasorna och på många håll fick regimen tvärtom stöd av vänsterintellektuella. Bortsett från det jämförbara rasvanvettet i Nazityskland, har världen sällan skådat något som med sådan cynism upphöjts till ett lagligt system.

Den danske professorn i historia, Bent Jensen, har i snart tre årtionden kämpat mot det ”glömda” Gulag. Hans forskning baseras huvudsakligen på de senaste årens omfattande dokumentation, som ryska historiker har gjort tillgängliga. Boken är ett mycket intressant och läsvärt dokument från en glömd epok i Rysslands historia.

RURIK ZAITZEWSKY

Nagelbitare för deckarälskare

STENHUGGAREN/CAMILLA

LÄCKBERG/FORUM/När en liten flicka, Sara, hittas drunknad i Fjällbacka, tror polisen först att det är en olyckshändelse. Men det visar sig snart att hon blev mördad.

Marika Lagercrantz och Philip Zandén i ”Min frus förste älskare”, som inte gillades av recensenten.

Vad har hänt med svensk film?

MIN FRUS FÖRSTE ÄLSKARE/SVENSK FILM MED MARIKA LAGERCRANTZ, PHILIP ZANDÉN/REGI HANS-ÅKE GABRIELSSON Jag blir så trött. Vad är det som har hänt med svensk filmproduktion? En och annan pärla har man sett under året som har gått, men mest har det handlat om klumpiga ihopkok av meningslösa intriger och schablonmässiga feel-goodskratt som fastnar halvvägs ner i min surnande mage.

Riktigt sur blir jag på Hans-Åke Gabrielssons ”Min frus förste älskare”, som hade premiär för några veckor sedan. Jag har sällan sett en så krystad och tillkrånglad film om banala relationer. Märk väl med erkända skådespelare som Marika Lagercrantz och Philip Zandén i huvudrollerna.

Ungefär detta händer; medelålders Vivi lever i ett halvljummet förhållande sedan tjugofem år med Magnus, som längtar tillbaka till 70-talet och spelar rock i ett gubbgäng. /Vivi, som jobbar på ett förlag, ska resa till Italien på konferens (varför reser alla till Italien i nya, svenska filmer?), men via ett ödet tillrättalagda nyck träffar hon sin ungdomskärlek, konstnären Robert. /Magnus tror att Vivi är Italien, när Robert råkar (?) svara i Vivis mobil (hallå, svarar man i främmande människors mobiler?). Roberts fru tror i sin tur att han är i Göteborg. Hon är förstas gravid. /Vivi och Robert

blir kvar i Stockholm för några romantiska dagar med hopp i sängen och hon-iklädd-hans-tröja. /Under tiden får Magnus kontakt med Roberts dotter, som också är rockstjärna i en tjejgrupp. De ska spela ihop. Hon dyker förstas upp i Roberts lägenhet när Vivi är där och samtidigt kommer Magnus dit och Vivi får gömma sig i skafferiet, som Magnus förstas råkar (?) öppna. /Magnus har dessutom, visar det sig, en okänd dotter på 21, som är gravid. Vivi ser henne och Magnus tillsammans och drar slutsatsen att han ska ha barn med henne.

Ja, och sen är det en massa fåniga sidospår hit och dit och till sist visar det sig att Robert såklart är en skit och Vivi inser att Magnus ju är den man hon egentligen älskar. Man bli matt för mindre.

Detta är oengagerat, tråkigt, förutsägbart, tillkrånglat och osannolikt. Har Hans-Åke Gabrielsson ingenting att säga? Var är budskapet, motivet till att den här filmen kom till? Min gissning är att han satte sig ner med några andra filmgubbar, kliade sig huvudet och sa att nu måste vi hitta på något kul. Vi slänger in lite buskis, några slitna skämt, vi blinkar åt 50+ generationen och spetsar med otrohet, igenkänning, graviditeter, ringande mobiler, missförstånd och töntiga arbetskamrater. Lite klirr i kassan blir det nog.

MARIA ZAITZEWSKY

Till en början har inte polisen mycket att gå på, men sakta dyker fler och fler bisarra ledtrådar upp.

Misstankar riktas

mot såväl Saras upprivna föräldrar som kufiska grannar och flickans

egen morfar. Men sanningen är mer komplicerad än någon kan ana. Händelser som utspelade sig under 1920-talet vävs skickligt samman med nuet.

Det här är en mycket spännande och suggestiv deckare, som man knappt kan lägga ifrån sig. Berättelsen omfamnar många personer och har många nivåer. Man

får följa såväl polisen Patrik Hedström och hans familj som Saras föräldrar och andra nyckelpersoner i det lilla samhället. Spänningen är olidlig ända till slutet – vad har Agnes som levde på 1920-talet att göra med Saras död? En riktig nagelbitare för deckarälskare.

MARIA ZAITZEWSKY

”Sten Hagliden är nog en ganska glömd poet idag – men jag har inte glömt honom.”

STAFFAN SÖDERBLOM

Rörd Sten Hagliden-vinnare

FÖR FÖRFATTAREN OCH POETEN STAFFAN SÖDERBLOM slöts en cirkel när han strax före jul tilldelades IOGT-NTOs Sten Hagliden-pris, det nittonde i ordningen. Dels för att han fick priset på vad som skulle ha varit Sten Haglidens 100-årsdag, men också för att Staffan har en alldeles speciell relation till poeten Sten Hagliden (1905-1979).

– När jag i slutet av 1970-talet arbetade som förläggare på Norstedts förlag var Sten Hagliden en av de författare som jag hade hand om. Jag läste hans texter och för mig var det mycket värdefullt att få komma tätt inpå en poets arbete. Som person var Sten Hagliden en mild man, uppmärksam på andra och hade en lågmäld, fin humor. Men hans poesi vittnar om att han hade andra sidor. Han var uppenbarligen också en människa fylld av spänningar och laddningar, säger Staffan Söderblom, som så småningom själv blev poet och författare.

Han tycker inte att Sten Hagliden direkt har inspirerat honom i hans eget skrivande – även om de båda har vurnen för naturen och de ”små” skeendena gemensamt – men på något sätt har han ändå betytt mycket.

– Därför blev jag väldigt rörd när jag fick det här priset. Jag har fått en del andra litterära priser genom åren, men detta betydde kanske mer än något annat. Sten Hagliden är nog en ganska glömd poet i dag – men jag har inte glömt honom.

JURYNS MOTIVERING TILL ATT JUST STAFFAN SÖDERBLOM fick priset 2005 var att han med stor känslighet skapar en tät och infallsrik poesi. Men poet är inte det enda Staffan är. Han har skrivit många essäer, reseskildringar och reportage. Ibland har det varit lite självbiografiskt, ibland med fokus på någon annans författarskap. Exempelvis har han skrivit om Harry Martinsson. Förutom eget skrivande, sysslar han också med andras. Sedan ett tiotal år är han professor på litterär gestaltning vid Göteborgs universitet. Där undervisar han redan skickliga skribenter i skrivandets konst. Han

HALLÄ DÄR... THOMAS HELDMARK

Aktuell med boken ”Alkohol – varför vi dricker som vi gör”

Hur kom boken till?

Jag fick uppdraget av FAS att ge en heltäckande bild av alkoholforskningen i Sverige i dag. Det handlar om alkohol inom olika samhällsarenor, exempelvis hur vi dricker i förhållande till folk i andra länder, hur alkoholen påverkar ungas identitet och huruvida alkohol finns med i sjukstatistiken.

Har något överraskat dig under arbetets gång?

Ja, jag blev förvånad över hur blind sjukvården och försäkringskassan är när det gäller kopplingen mellan alkohol och sjukskrivning. Detta är inget man talar om. Folk som har alkoholproblem sjukskrivs ofta av andra orsaker, men problemet finns ju kvar i botten.

Jag blev också förvånad över upptäckten att det svenska sättet att dricka – berusningsdrickande – i själva verket är det vanligaste globalt sett. Det sydeuropeiska sättet, att dricka vin till maten, är mer ovanligt. Jag blev också överraskad över att preventiva insatser faktiskt hjälper.

Hur ser forskarna på dagens alkoholsituation?

Det råder en viss uppgivenhet. Man ser att det är pris och tillgänglighet som styr vår konsumtion och där har vi ju förlorat.

Är du själv nykterist?

Ja, jag dricker inte alkohol.

MARIA ZAITZEWSKY

Juryns motivering:

”Sten Haglidenpriset 2005 går till Staffan Söderblom, som med känsligt öga och öra omvandlar landskapets liv till tät och tonfallsrik poesi.”

läser och analyserar och diskuterar tillsammans med sina elever. Och han trivs.

– Annars hade jag ju inte fortsatt. När jag för länge sedan blev tillfrågad om jag ville hålla i en skrivarkurs var jag väldigt skeptisk. Men det visade sig vara intressant och lärorikt att tvingas läsa de texter som vanligen refuseras av förlagen. Jag fick lära mig att läsa med helt nya ögon, en mycket nyttig erfarenhet.

På frågan om man kan bli författare genom att gå på en kurs, svarar Staffan att nej, författare blir man inte automatiskt genom att gå en kurs. Däremot är det ju så att det inte finns någon författare som inte har utbildat sig. Genom att läsa och diskutera andras texter utvecklas man själv i sitt skrivande. Så om en grundtalang finns, så kan man naturligtvis bli bättre genom att möta andra som också skriver. ■

Barnet drömmer det vi glömt

Barn drömmer. Vem har inte hört den bollsparkande lillkillen som klart och tydligt deklarerar att han ska bli fotbollssproffs när han blir stor – i Juventus, som Zlatan. Eller tjejen som mimar ”Det gör ont, det gör ont” som Lena Ph. Med käpphästen svängandes mellan benen.

För länge sedan, när jag var liten, ville man också bli rockstjärna och tapetserade väggarna fulla med idolbilder på Kiss och Runaways. Men de flesta av oss grabbar ville bli poliser, brandmän eller piloter. Vad tjejerna ville bli, visste vi inte och var inte så intresserade av.

Ännu längre tillbaka, har jag hört, när mina morföräldrar var små – innan alla vuxna ville bli tonåringar – så ville barnen bli som sina föräldrar, eller läkare och ingenjörer som skulle bygga Folkhemssverige.

IDAG SKRATTAR VI VUXNA LITE ÖVERSEENDE inombords åt dessa Zlatan- och Lena Ph.-wannabees, eller åt forna tiders polis-, brandmän- och läkaredrömmar. Vi vet ju att det går miljoner spruckna drömmar på varje Zlatan eller Shakira. Att det är svårare att komma in på läkarlinjen än att få en kamel genom..., ja ni vet. Att man måste vara minst 1.80 för att bli polis, och lika bred för att bli brandman.

Dessutom så vet vi att folkhemmet rasat. Att poliser inte löser alla brott, och att de till och med begår en del själva. Vi vet att läkarna inte gör oss alla friska och att människor dör av medicinska biverkningar och felbehandlingar. Och att alla brandmän inte alltid hinner fram i tid.

Vi vet också att kändisskap med paparazzis och kvällstidningsreportrar under sängen inte är någon framtid vi vill ge våra barn. Vi vet att en värld full av terrorister och gränslösa införselkvoter inte har plats för naiva drömmar. Där-

för klappar vi våra små på huvudet och säger ”ja, ja, dröm du medan du kan”.

Vad vi glömt är att barnens drömmar är ett uttryck för deras längtan och önskan att vara någon som bidrar till den värld de fötts in i. Det är ingen naiv egoistisk självförverkligande-dröm de har. Det är en dröm att utföra stordåd för sina medmänniskor som de när genom de bilder de ser runt omkring sig. Det är en dröm som de flesta av oss vuxna för länge sedan begravt, med hjälp av vårt rationella sinne under tonvis av motgångar och besvikelser.

MEN ÄVEN OM VI GLÖMT DEN FINNS drömmen kvar inom oss alla. Kanske bara som ett missnöje, ilska eller depression eller som en liten låga av längtan efter något annat. Men den finns där, tillsammans med barnet som en gång brann för den drömmen. Om vi bara någon minut varje dag sätter oss ned på sängkanten och försöker komma ihåg det barn vi var när drömmen var levande, så kan vi väcka den till liv på nytt – väcka oss själva till liv. Vi kan fortsätta att drömma barnets dröm och utträtta de stordåd vi en gång hade inom oss – och bidra till en bättre värld att leva i.

Dream on!

”Vad vi glömt är att barns drömmar är ett uttryck för deras längtan att bidra till den värld de fötts in i.”

Patrik Sandström

Frimansson drar åt snaran

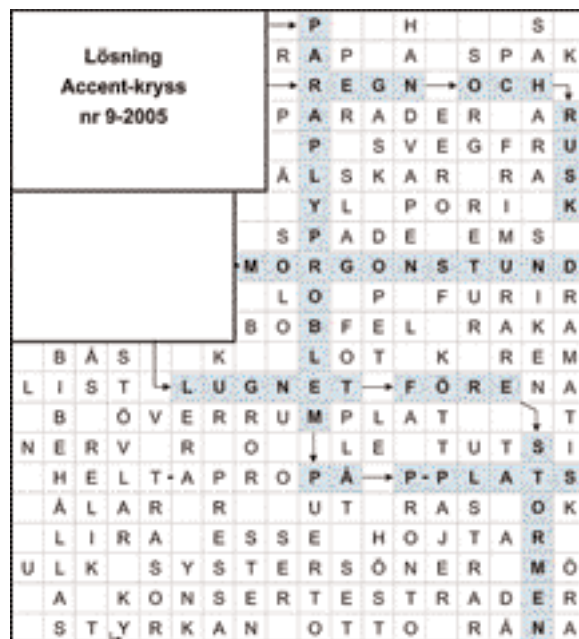
SKUGGAN I VATTNET/
INGER FRIMANSSON/

/NORSTEDTS Den gåtfulla Justine Dalvik var huvudperson i Frimanssons genombrottsroman ”God natt, min älskade”. Där tog hon livet av några av sina pågoandar, men åkte aldrig fast. Nu har sex år gått och det förlutna börjar komma ikapp henne. I sina mardrömmar ser hon den mördade Berits kropp flyta upp ur Mälarens vatten. Samtidigt börjar anhöriga och vänner till Berit rota i det som hänt. Justine, känner hur snaran sakta dras åt. Det är intressant att läsa om en mörderska som man faktiskt känner sympati för. Visst har hon mördat. Men hon är ingen ond kvinna.

MARIA ZAITZEWSKY

KRYSSLÖSNING/VINNARE

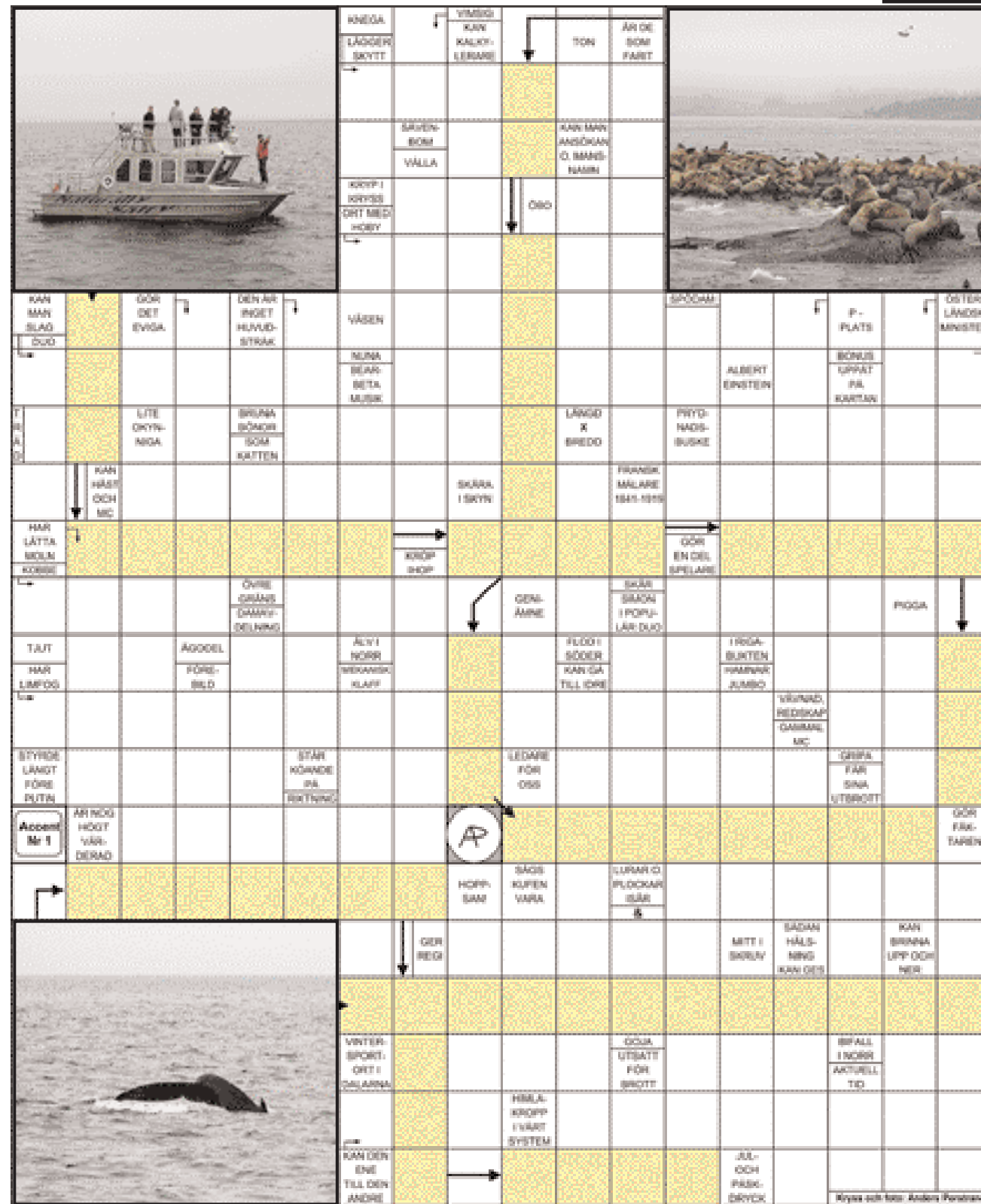

VINNARE KRYSS 9/05

Som ni alla krysslösare upptäckte så hade några luckor ”kommit fel” i högerkanten på korsordet. Alla har dock fyllt i rätt bokstäver i rätt luckor och gått vidare med resten av korsordet. Några har gjort pilar och överstrykningar. Smart!

Första pris, tre Miljonlotter, Bo Åkman, Motala.

Sidovinster, varsin Miljonlott: Harriet Sarwe, Laxå, Egon Jonsson, Karamåla, Vissefjärda, Birger Blom, Norrbyn, Söderåla, Percy Berggren, Älvsbyn, Lars-Ove Back, Sägmyra, Wivi Andersson, Bjärred, Inger Brune, Örnsköldsvik, Ulla Sundberg, Åsele, Brage Bergström, Skellefteå, och Ingrid Febring, Degerfors. Accent gratulerar!

Kryss 1/06

Miljonlotter att vinna. Tre lotter vinner förstapristagaren, en lott vardera får de tio som närmast har tur i dragningen. Skicka in lösningen till Accent, Box 128 25, 112 97 Stockholm senast den 20 februari 2006. Märk kuvertet Kryss 1/06.

Namn.....

Adress.....

Postadress.....

12 495 NYA

TEXT: EVA ÅHLSTRÖM
FOTO: JONAS FORSBERG, EVA ÅHLSTRÖM
OCH SVEN-ERIK ALFREDSSON

– Gemenskapen är A och O,
tycker Maria Jonsson, här på
barnfilmfestival i Gullänget.

Tre skäl för nykterhet

Maria Jonsson, Fahreta Jahic och Conny Söder är tre av de 12 495 nya medlemmar som gått med i IOGT-NTO under 2005. Maria har kastat sig in i det lokala arbetet, Fahreta går på kurs för att lära sig mer och försöker liksom Conny att få fler att gå med för att stärka IOGT-NTOs röst i samhället. Accent har pratat med dem om deras förväntningar och kommer att träffa dem igen om några månader.

Fahreta Jahic vill inte att barnen ska råka illa ut. Därför vill hon delta i kampen mot alkohol och andra droger.

Conny Söder har gått med i IOGT-NTO för att förstärka nykterhetsrörelsens röst i samhället.

MARIA JONSSON i Örnsköldsvik har varit medlem sedan i september förra året.

– Det var ett enkelt val, säger hon. Tidigare har jag druckit socialt någon gång, men det är inget problem att avstå. Jag vill hellre köra bil. Det bästa med IOGT-NTO är gemenskapen, tycker Maria.

– Redan första veckan var jag med på en anhörigkurs i Lunde, och trots att jag var alldeles ny, kändes det som om vi var gamla bekanta.

Just nu arbetar Maria också åt IOGT-NTO, i ett lärlingsprogram med stöd av Arbetsförmedlingen.

– Jätteroligt, säger hon entusiastiskt. Jag har tidigare arbetat med lite av varje – från grillbar till bokbinderi, men jag vill allra helst arbeta med människor, och det får jag göra här.

Jobbar med de mesta

Hon arbetar tillsammans med Thomas och Monica Johansson som håller i delar av IOGT-NTOs sociala arbete och framför allt i stödet till familjer med missbruksproblem.

– Men just nu sköter jag lokalen i Arnäs, hos föreningen Vårblomman där jag är med, berättar Maria. Där bygger man nu ett garage med verkstad och aktivitetslokal för dem som är intresserade av att meka. Jag fixar lunch till dem som bygger, och så sköter jag städning och uthyrning.

– Dessutom jobbar jag med Movie Kids åt Junis (IOGT-NTOs Juniorförbund), berättar hon. Jag vill gärna bli juniorledare.

När Accent träffar Maria, är hon engagerad som lite allt-i-allo på IOGT-NTOs filmfestival för barn på biografen Gnistan i Gullänget.

– Jag rycker in där jag behövs, säger hon. Prickar av barnen när de kommer, försöker hålla lite ordning, delar ut påsar...

– Det var lite anstormning i början, men sen har det flutit på.

Som ny medlem vill hon lära sig så mycket som möjligt och har bland annat varit med på en kurs för nya medlemmar.

– Det är lite annat än på 70-talet, när

jag var tonåring, säger hon och skrattar. Då var IOGT-NTO några farbröder som gick på stan och försökte få alla att bli nykterister.

– Idag gör IOGT-NTO ett suveränt arbete, som kanske inte alltid hörs och syns. Folk skrattar ibland och skakar på huvudet åt att jag har blivit medlem, men det beror nog mest på okunskap.

För lite aktiviteter för 30-40-åringar

Fortfarande har IOGT-NTO för lite aktiviteter för människor i hennes ålder, 30-40-åringar, tycker hon.

– Det är synd, för risken är att de försvinner, säger Maria. De har så fullt upp ändå, när de jobbar, och kvällar och helger ska räcka till allt annat.

Samtidigt är hon angelägen om att organisationen ska ta vara på de äldres kunskap och lära av den.

Annars är det än så länge inget hon vill ändra på.

– Jag hoppas bara att fler av de nya vill vara med och jobba aktivt. Det finns så mycket att göra! ■

**”Det bästa är
gemenskapen”**

MARIA JONSSON

CONNY SÖDER blev medlem på Nyhems-veckan i juni, en av flera kristna konferenser där IOGT-NTOs värvare fanns med i somras. Han har i sin tur rekryterat åtskilliga nya medlemmar.

– Det har inte varit aktuellt tidigare att gå med i någon nykterhetsorganisation, säger han. Jag har alltid varit nykter, men det har räckt för mig att arbeta i församlingen.

Conny är pingstpastor och föreståndare för pingstförsamlingen i Kumla.

– Jag har hållit på med församlingsarbete i 36 år, berättar han. Tidigare var det givet att det var den helnyktra linjen som gällde där. Men idag är det inte lika givet längre.

Vill stärka nykter röst

Det var en anledning för honom att engagera sig i nykterhetsrörelsen.

– Jag hade två motiv för att bli medlem, säger han. För det första ville jag förstärka IOGT-NTOs röst i samhället som den största nykterhetsorganisationen. Det är viktigt att organisationen har ett starkt mandat när den lobbar i

maktens korridorer i Stockholm och Bryssel.

– För det andra gör medlemskapet det lättare för mig att ta upp nykterhetsfrågan i församlingsarbetet.

Conny hade inte varit medlem många veckor innan han engagerades för att vara med och värva fler frikyrkliga medlemmar vid en samling i Löttorp.

– Där fick vi 50 nya medlemmar. Så jag fungerar redan som en IOGT-NTO-kämpe bland mina pastorskollegor, säger han. Jag arbetar för att få dem att lyfta frågan i varje församling.

Hans egen församling i Kumla har blivit något av ett pilotprojekt. Där har han pratat nykterhet först vid ett styrelsemöte och sedan vid ett församlingsmöte.

– Så nu har vi 35 IOGT-NTO-medlemmar i församlingen, förklarar han.

– Men jag värvar inte till IOGT-NTOs verksamhet i första hand, eftersom varenda människa har fullt upp ändå av ideellt arbete. Jag värvar för

att ge IOGT-NTO en starkare röst i samhället genom att vi blir fler som reagerar mot det stora inflödet av alkohol.

För säkerhets skull tillägger han att han givetvis inte sagt till sina församlingsmedlemmar att de inte får delta i lokalföreningens arbete.

– De som känner det ska självklart ta vara på inbjudan.

Att inte dricka är ett föredöme

Att ta aktiv ställning för en absolutistisk linje har blivit allt viktigare, tycker Conny. Men alla i församlingen delar inte hans uppfattning.

– Det finns säkert de som köper hem lite vin när de ska ha fest. Men dag kan man inte sätta syndstämpel på dem som dricker alkohol, som man kunde förr. Men det finns andra motiv för att avstå, i första hand solidaritet med de svaga, som inte klarar av att dricka, och för att vara ett föredöme för barn och unga som växer upp. Dessutom vet vi ju aldrig om vi tillhör de 10 procent som har anlag för alkoholism. ■

**”Viktigt stärka
IOGT-NTOs röst”**

CONNY SÖDER

Hela familjen Jahic är engagerad i IOGT-NTO-rörelsen, från vänster Armina, Amira, Fahreta och Fenahid. På bilden saknas lillebror Almin.

FAHRETA JAHIC bor i Ekerö utanför Stockholm. Hon har varit medlem i snart ett år, liksom maken Fenahid och döttrarna Amira och Armina.

– Hela familjen är med, säger hon och räknar också med lillebror Almin, som bara är tre år.

De kom i kontakt med IOGT-NTO via Bosnisk-Islamiska församlingen, som har en lokal i Hallonbergen, dit de åker nästan varje söndag.

– Där har Fadila Jasarevic, som jobbar på IOGT-NTO-förbundet, och några andra medlemmar berättat om organisationen och om hur de arbetar mot alkohol och andra droger, förklarar Fahreta.

Vill kämpa mot droger

– Jag har ju själv tre barn, och jag vill inte att de ska råka illa ut, så jag vill gärna vara med och kämpa mot droger. Nu försöker jag själv prata med fler och få dem att gå med.

Hon har varit med på en kurs på Ransberg och en i Linköping, där hon träffat IOGT-NTO-medlemmar med olika etnisk bakgrund.

– Där lärde jag mig mycket, säger Fahreta. Men jag vill gärna fortsätta att lära mer och bli mer aktiv.

IOGT-NTO har ingen lokalförening i Ekerö, så att engagera sig i det lokala arbetet är inte enkelt. Särskilt inte som både Fahreta och Fenahid har långa arbetsdagar i Torslunda växthus där de arbetar.

– Och på kvällarna är det fullt upp med att hämta på dagis, handla och laga mat. Så det är bara på helgerna vi hinner göra något annat.

Nästan varje söndag är de alltså i Hallonbergen, där Bosnisk-Islamiska församlingen har många olika aktiviteter – undervisning i bosniska för barnen, en speciell kvinnogrupp och alltså också information om alkohol och andra droger. Men särskilt mycket kontakt med andra IOGT-NTO-medlemmar får de inte, utom på helgkurser och andra speciella arrangemang.

Amira, som går andra året i S:t Görans gymnasium, har varit på alkoholpolitisk kurs i Rågsved.

– Där fick vi knappar som det stod

”Sänk inte spritskatten på”, och dem har jag delat ut i min skola, så nu är det flera som går omkring med dem.

– Och nu har jag fått material till en studiecirkel, som jag vill starta, om att vara ung invandrare i Sverige.

Kom till Sverige 1993

Familjen Jahic kom till Sverige 1993 och har bott i Ekerö nästan lika länge. Sedan de fick uppehållstillstånd har de besökt Bosnien varje sommar. Fahreta och Fenahid vill nog flytta tillbaka någon gång, men flickorna är tveksamma.

– I Bosnien har de ingen åldersgräns för alkohol och tobak, berättar Amira. Det är nog vanligt att ungdomar smakar alkohol till fest, men jag tror inte att det finns några som är beroende.

Många tror att alla bosnier är muslimer och därmed också nyktra. Men riktigt så enkelt är det inte, förklarar Fahreta.

– Nästan alla kvinnor är nyktra, men inte alla män. Men jag vet rätt väl vilka jag inte ska fråga om de vill vara med i IOGT-NTO. ■

”Jag vill lära mer och bli mer aktiv.”

FAHRETA JAHIC

Allas ansvar ta hand om de nya

Efter flera års minskning av antalet medlemmar i IOGT-NTO och en försiktig vändning 2004 kom det stora lyftet 2005 med 12 495 nya medlemmar.

Förbundet har under året satsat stort på värvarsteam och värvarpremier, men den viktigaste anledningen till rekordökningen var ändå att så många fick frågan om de ville bli medlemmar.

– Flera tiotusentals personer har fått frågan, säger värvargeneralen Sven-Erik ”Garvis” Alfredsson. Och då har vi hittat en hel del av alla de ”anonyma nykterister” som finns.

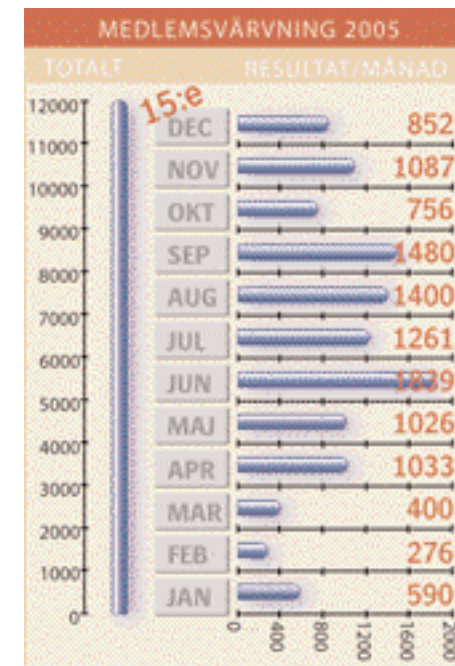
– Vi har pratat med dem och förklarat varför det är viktigt att vi är många som står bakom kraven på en restriktiv alkoholpolitik, och då har de bestämt sig för att gå med.

Vill stödja arbetet

De går med för att stödja arbetet, men långtifrån alla för att delta aktivt.

– Det är viktigt att få våra föreningsar att förstå att man kan vara en lika god medlem även om man inte är aktiv, säger Garvis.

– Det ställer också stora krav på för-

Målsättningen med den extra värvarinsats som gjorts under 2005 var att värva 12 000 nya medlemmar, 1000 stycken per månad. Det målet nåddes den 15 december. Totalt blev det 12 495 innan året var slut.

nyelse i föreningsarbetet. Varje lokal-förening behöver fundera på vad den kan göra för att fungera bättre både för de gamla medlemmarna och för de nya.

Att få de nya medlemmarna att känna

Vi måste hjälpas åt att ta hand om de nya medlemmarna, säger värvargeneralen Sven-Erik ”Garvis” Alfredsson.

Personlig kontakt bäst

Det bästa är att kontakta dem personligen, menar han. Antingen genom att besöka dem eller genom att ringa.

– Det viktiga är att man berättar om föreningens verksamhet och samtidigt fråga om de vill bli aktiva och vad de i så fall vill göra.

Värvningen fortsätter även 2006. Målet är enligt kongressens beslut i somras att alla distrikt ska ha en nettoökning av antalet medlemmar. Då gäller det förstås till att börja med att ta hand om dem man redan värvat, så att de vill vara kvar.

EVA ÄHLSTRÖM

FAKTA/MARGARETA NYBERG BLEV NY MEDLEM NUMMER 12 000

Margareta Nyberg i Lidköping blev IOGT-NTOs nya medlem nummer 12 000 under 2005. När hon skrev på sin medlemsansökan den 15 december, hade förbundet nått målet att värva 12 000 nya medlemmar under året. Ett mål som fram till årsskiftet passerades med ytterligare några hundra nya.

Margareta blir glatt överraskad när först Stefan Degerlund från IOGT-NTO-förbundet och sedan Accent ringer och gratulerar.

Margareta Nyberg måndags, och då stod ett gäng från IOGT-NTO där och bjöd på Godtemp-laredricka. Vi stannade och pratade med dem, och min svägerska föreslog att vi skulle gå

– Det är ju så nytt, säger hon. Jag var och handlade med en svägerska i Ullared i

med. Vi är ju nykterister båda två och vill gärna stödja verksamheten, som är så viktig.

Margareta arbetar som reseplanerare på Nybergs Buss i Lidköping och är även reseledare och chaufför.

– I företaget är det nolltolerans som gäller, säger hon. Våra resenärer ska aldrig behöva fundera på om våra chaufförer är nyktra.

– Företagsledningen har en

helnkyter policy, och större delen av våra chaufförer är också nykterister.

Margareta har inte hunnit fundera på om och i så fall hon vill engagera sig i den lokala verksamheten.

– Men jag vet att det finns en IOGT-NTO-lokal här i Lidköping, säger hon. Och nu har jag ju anledning att gå dit.

EVA ÄHLSTRÖM

SGU 100 ÅR

TEXT: EVA ÅHLSTRÖM
FOTO: ARKIV

I april skulle SGU, Sveriges Godtemplares Ungdomsförbund, ha fyllt 100 år. Det är värt att uppmärksamma, tycker ett gäng tidigare mycket aktiva SGUare, som tillsammans med UNF-förbundet planerar en jubileumsträff med plats för både nostalgi och framtidsvisioner.

Mogen ungdom

Unga Tankar var SGUs tidning. Den fanns med från starten och levde fram till sammanslagningen av IOGT och NTO 1970.

1965 genomförde SGU en kampanj på temat "Ett brott att skaffa sprit till ungdom". I Skellefteå vandrade SGUarna fram och tillbaka utanför Systembolaget.

Vid SGU-kongressen i Ronneby 1955 var förbundet mitt uppe i en jubileumskampanj till 50-årsjubileet året därpå. Här håller förbundsordförande Göte Peterson ett brandtal, från vänster Uno Sten, Anders Lundin och Sune Persson.

En riksomfattande frågetävling startades av SGU 1966, som en fortsättning på tävlingen "Vem vet mest?" I svarscentralen i Växjö satt det året bland andra Jan Nilsson, Leif Ottosson, Karin Darj och Ing-Marie Nilsson.

Redan vid förra sekelskiftet bildades flera sammanslutningar av ungdomar inom IOGTs lokalföreningar, grundlogerna. Det berättar Olle Axelsson, som var förbundsordförande på 40-talet och nu leder "100-årsgruppen" som planerar jubileumsträffen. I många fall var det egentligen nöjesklubbar, där man roade sig med folklekar och dans. Men klubbarna blev på många håll också centrum för en ungdomlig opposition mot en del av IOGTs arbetsformer. 1905 började ungdomsklubben *Förgät mig ej* i Stockholm ge ut tidningen Unga Tankar och föreslog i det första numret att alla ungdomsföreningarna skulle bilda Sveriges Godtemplares Ungdomsförbund.

– Redan i april 1906 samlades ombud för 21 föreningar och beslutade enhälligt att bilda förbundet, berättar Olle Axelsson. Ett 40-tal föreningar lovade att ansluta sig senare.

I april 2006 är det alltså 100 år sedan SGU bildades. 1970 slogs SGU ihop med NTOs ungdomsförbund Heimdal till Ungdomens Nykterhetsförbund.

Liksom dagens UNF var SGU en radikal organisation, som bland annat ville förändra IOGTs nykterhetspolitiska hållning. Långt fram på 1920-talet arbetade SGU till exempel för totalt rusdrycksförbud. Dessutom skapade ungdomsförbundet tidigt nya arbetsformer och verksamhetsgrenar. I varje SGU-avdelning fanns till exempel en fredskommitté, och förbundet verkade för avrustning.

Kolonier för tuberkolosbarn

– Att hjälpa barn från tuberkulossjuka hem blev tidigt en viktig uppgift, berättar Olle Axelsson. Från början gällde det att ge barn från "tuberkuloshem" möjlighet att som sommarbarn få vistas på landet. Snart började man i stället bygga

barnkolonier. På 40-talet drev SGU sex kolonier med frivillig arbetskraft på olika håll i landet. Det var en oerhörd social insats. Kolonierna avvecklades på 60-talet, då tuberkulosen besegrats.

Idrotten tog tidigt stor plats i verksamheten, och SGU bildade en rad idrottsföreningar. GUIF i Eskilstuna och "Saftpiraterna" i Gävle hörde till de mest uppmärksammade. Några SGU-idrottsföreningar är för övrigt fortfarande verkamma.

Ända fram till mitten av 30-talet rekryterade SGU sina medlemmar från grundlogerna. Det var först efter omorganisationen som SGU fick rätt att värva medlemmar utanför dem. Det resulterade i en kraftig medlemsökning.

1943 beslutade kongressen att upprätta en förbundsbyrå med en anställd förbundssekreterare. Tidigare hade allt centralt arbete skötts frivilligt och utan något arvode. Förbundsbyrån förlades

till Köping, och dit flyttades också SGU-förlaget, som tidigare bara sysslat med arbetsmaterial, medlemsmärken, SGU-kalendern och småskrifter. Efter hand växte förlaget och bidrog, bland annat genom lotterier, till att förbundet fick en stabil ekonomi.

– SGUs rikslotterier blev ett föredöme och väckte stor uppmärksamhet, förklarar Olle Axelsson. Inte minst det år då man hade 70 bilar på vinstlistan. 70 vinstbilar på torget i Köping blev en riksnymhet!

Förbättrad ekonomi

Den förbättrade ekonomin gjorde att förbundet kunde anställa instruktörer, och en brett upplagd kampanj inför 50-årsjubileet 1956 gav 10 000 nya medlemmar.

Planer på egna fritidsanläggningar väcktes tidigt, och många avdelningar hade så kallade sommarhem. Men man

diskuterade också mer permanenta anläggningar. 1950 invigdes Kuggavik i Halland, och några år senare stod fjällhotellet Tangen i Sälen klart.

– När man läser gamla handlingar och till exempel Unga Tankar, frapaderas man av den aktivitet som präglade SGUs verksamhet, säger Olle Axelsson. Unga Tankar drev inte bara en radikal alkohol- utan också en lika radikal kulturpolitik, bland annat genom att publicera många unga författares material.

IOGTs planer på en egen folkhögskola stöddes helhjärtat av SGU. "Vi bygger en borg för Sveriges ungdom" var mottot för en insamling 1943. Den inbringade 31 000 kronor, en summa som skulle motsvara cirka 500 000 kronor i dagens penningvärde.

Den självvalda 100-årsgruppen har i samarbete med UNF planerat en jubileumsträff den 22-23 april i Stockholm. 100-årsgruppen räknar med att

många tidigare SGUare ska vara intresserade, liksom en del UNFare.

– På lördagen blir det jubileumsutställning, middag och SGU-minnen i olika former på Tollare folkhögskola, berättar Olle Axelsson. Och på söndagen svarar UNF för ett seminarium på Ordenshuset Brofästet på Skansen om historia och framtid.

– Helt säkert kommer det att finnas mycket annat att minnas och prata om under jubileumsträffen. Och Gösta Elfving's gamla hejaramsa "SGU Sol-Glädje-Ungdom. Full fart framåt!" kommer säkert att höras på nytt. ■

JUBILEUM/FIRA MED SGU

De som vill veta mer om jubileumsträffen eller anmäla sig till den kan kontakta Olle Axelsson, 0156-400 16, Allan Axelsson, 021-33 07 39, eller Ann-Marie Tjärnkvist, 08-531 758 68.

Ny ordförande för rörelsens bistånd

Maj-Lis Löw har valts till ny ordförande i styrelsen för IOGT-NTO-rörelsens Internationella Institut.

– Det är viktigt i vårt internationella arbete att vi hela tiden inriktar oss på att alkoholen är ett allvarligt utvecklingshinder, säger Maj-Lis Löw. Därmed arbetar vi också för demokrati och mänskliga rättigheter. – Man kan inte påverka sin egen situation

och kräva sina rättigheter om man samtidigt är beroende av alkohol eller andra droger. Så var det i det fattiga Sverige också en gång i tiden.

Maj-Lis Löw sitter i IOGT-NTOs förbundsstyrelse. Hon har tidigare varit statsråd, EU-parlamentariker och ordförande för Globkom, en utredning som lagt grunden för en ny svensk politik för global utveckling.

– För lång tid framöver kommer IOGT-NTO-rörelsen också att ha ett speciellt ansvar i återuppbyggnadsarbetet efter tsunamin i Sri Lanka, säger hon. Vi har fått stora resurser att förvalta från både insamlade medel och statliga biståndspengar. Det är ett stort förtroende att leva upp till.

I den nya styrelsen ingår också Åsa Hagman, Pierre Andersson, Salam Kaskas, Anja Ragnarsson, Catharina Sandberg, Magnus Falk, Fredrik Krantz och Mia Söderberg.

Hugo Gustavsson, Hannes Carlsson och Bartek Mancewicz (överst), Johan Gardell, Vanessa Werkelin (i mitten) och Dennis Johansson (liggande) tränar basket med Visby Ladies Marie Larsson och Petra Gläser. FOTO: BENGT ZETTERGREN, GOTLANDS TIDNINGAR

Junis spelar basket med Visby Ladies

I Visby vill Junis, IOGT-NTOs Juniorförbund, locka ungdomar till idrotten. Det gör de i samarbete med duktiga damlaget Visby Ladies.

– Förhoppningsvis ska det växa och bli fler idrotter i framtiden, säger Juniskonsulenten Monica Engström-Thomsson. Första basketträffen gav mersmak. Juniorerna hade jätteroligt och såg genast fram emot att få lära sig mer. Några drömmer redan om att Junis Basket ska bli ett lag att räkna med.

Fem stjärnor till Eldsjäl

Eldsjäls fonder får högt betyg.

Både Eldsjäl 1 och Eldsjäl 2 har nu fått fem stjärnor, alltså högsta betyg, i den ranking

som görs av Morningstar, ett internationellt fondanalysbolag.

– Framgångarna har skapat stort intresse för fonderna, säger Bengt Gustafsson, marknadsansvarig i Eldsjäl Fond AB.

– För sparare i våra fonder har 2005 varit ett framgångsrikt

Kampanj mot langning i Nybro

”Vi köper inte alkohol till våra ungdomar” och ”Ungdomar behöver framtidstro, inte alkohol” är ett par av budskapen i en kampanj i Nybro mot langning till unga. På stora affischer möter invånarna lokala profiler – politiker, poliser, brandmän, lärare och socialarbetare – som tar avstånd från langning.

En av profilerna är Stefan Lagesson från IOGT-NTO, som planerat kampanjen i samarbete med Nybro kommun.

– Att ungdomar dricker alkohol är inte ett ungdomsproblem utan ett vuxenproblem, säger han. Det är bara vuxna som kan se till att ungdomar får alkohol, eftersom de enligt lag inte kan köpa själva innan de blir 18 år.

Ny förening av två gamla

De båda IOGT-NTO föreningarna i Kalmar har gått samman och bildat en ny gemensam förening.

– Det är inte två svaga föreningar som går samman, utan två starka som bildar något nytt, säger Birgitta Persson, nyvald förbundsordförande.

– Livskraften i föreningen märks på att vi har ökat med 35 medlemmar under året, säger Birgitta Persson. Dessutom har vi startat en ny verksamhet i form av en Träffpunkt, där vi har öppet hus i vår lokal på Västerlånggatan två dagar i veckan. Barn och ungdomsverksamheten har fått en nystart i höst med många nya medlemmar.

år. Kursen på Eldsjäl 1 och Eldsjäl 2 har ökat med cirka 29 procent och för U-hjälpsfonden med ca 20 procent, säger han.

Det betyder att cirka 2,5 miljoner kronor kommer att delas ut till föreningar, församlingar och biståndsorganisationer.

Nytt bränsle för eldsjäl

Den fjärde och sista träffen i IOGT-NTO-förbundets utbildning ”Bränsle åt dem som brinner” genomfördes på Länkarnas sommarhem Sollebrunn. Där medverkade bland andra Olle Rockström från Tollare folkhögskola och socialchefen i Ödeshögs kommun Bengt Andersson med information om socialtjänstlagen och hur socialtjänsten kan samarbeta med ideella organisationer.

Deltagarna, som är engagerade i IOGT-NTOs sociala arbete, har mellan träffarna arbetat med att kartlägga missbruksvården i sina hemkommuner.

– Variationerna är mycket stora, säger Olle Andersson, en av deltagarna. I en del kommuner satsar man praktiskt taget ingenting på missbruksvård, i andra kommuner är det riktigt bra.

Han tycker att kursen framför allt gett honom många tankar om fallgropar för dem som arbetar ideellt.

– Vi har pratat både om risken för prostitution, alltså att man säljer sig för pengar, och risken att man blir utnyttjad av kommuner som lägger över ansvaret på organisationerna.

Svea och Visir skriver historia

I år är det 50 år sedan

Visirbiografen invigdes i Leksand, och nästa år är det 100 år sedan Sveasalen invigdes. Inför det dubb-

Elever vågar säga nej

180 elever från Solbergaskolan i Visby visar att de vågar - inte bara ställa upp sig så att de bildar ordet VÅGA utan också att de vågar säga nej till alkohol och andra droger. Alla eleverna har deltagit i Våga-projektet i samarbete mellan IOGT-NTO, UNF och skolan.

FOTO: MATS SÖDERBERG

Profilteater berör unga

– Det här är en pjäs som berör och väcker många tankar, var en vanlig kommentar efter frukostteatern ”Som sommar” i ett arrangemang av IOGT-NTO med flera på Profilteatern i Umeå.

Den välgjorda pjäsen, som är skriven av Maria Westin, handlar om elvaåriga Saga som bor tillsammans med sin alkoholiserade mamma. Hon stänger in sig på sitt rum och försöker stänga omvärlden ute. Men en dag knacker jämnåriga Ellen på dörren...

– ”Som sommar” fångar de snabba dramatiska växlingarna mellan hopp och förtvivlan hos barn som växer upp i missbrukarhem, säger Ari Leinonen från IOGT-NTO och Junis.

Skådespelarna Lina Hognert (Ellen) och Helena Lindegren (Saga), tillsammans med Roger Gunnarsson och Lars Lindgren från arrangörerna. FOTO: PROFILTEATERN

Pjäsen vände sig ursprungligen till ungdomar, men har också uppskattats mycket av en vuxen publik, berättade skådespelarna Lina Hognert och Helena Lindegren.

KENT HEDLUNDH

la jubileet har Byggnadsföreningen Svea gett ut en bok, Från Sveasalen till Visir, där de berättar i ord och bild om milstolpar i föreningens och nykterhetsrörelsens historia i bygden.

Ett par år har det tagit att

samla material till boken. Kicki Tull har som redaktör hållit i trådarna men haft god hjälp av ett gäng ideella krafter.

Boken säljs via kulturhuset, bokhandeln och föreningslivet i Leksand.

Cirkel gör bok om rörelsen

I ett par år har en studiecirkel i Ulricehamn grävt i nykterhetsrörelsens historia, inte bara i den egna föreningen Strandfästet utan också i andra nykterhetsorganisationer i Sjuhäradsbygden. Resultatet av grävandet har de samlat i en bok, som kommer ut hösten 2006, Logen Strandfästet och nykterhetsrörelsen i Ulricehamn med omnejd.

De tolv deltagarna i cirkeln har gjort en ovärderlig insats för att lyfta fram rörelsens historia i både med- och motgång.

– Vi hoppas att en bok som denna inte bara ska leda till funderingar över gången tid utan även väcka frågor om framtiden, säger Ingemar Herngren som redigerat boken. Vi hoppas också få möjlighet att arbeta fram en studieplan kring nykterhetsrörelsens historia och framtid i bygden.

Alkoholdebatt med politiker

En intensiv debatt med politiker från fyra partier i Sundsvalls kommun avslutade en lika intensiv studiecirkel under hösten i lokalföreningen Jarlaborg i Vattjom. Socialnämndens vice ordförande Lena Österlund (s) berättade bland annat om ett rykande färskt alkoholpolitiskt program för kommunen och om en utbildning av krögare, som kommunen är ganska ensam om i landet.

Politiker och cirkeldeltagare var överens om att det förebyggande arbetet är ”den första försvarslinjen”, och att det bland annat kräver samarbete mellan socialarbetarna, polisen, kyrkan, föräldrarna och frivilligorganisationerna.

Idrottsrörelsens ansvar som förebilder för unga, olagliga ”filialer till Systemet”, Internetförsäljning och möjligheter till belöning av dem som avstår från alkohol och andra droger var andra frågor som togs upp i debatten.

”Nu vill jag utmana alla mor- och farföräldrar att skriva kontrakt med sina barnbarn.”

GUNNAR SILJEHULT

Langning är ett brott

Att köpa alkohol till en minderårig kallas langning. Det är ett brott som kan ge böter och upp till två års fängelse.

Varför? Jag tror, att det är därför att alkohol är farligt och egentligen inte ska drickas av människan. Spriten ska inte förbjudas, men det borde skapas fler alternativ. Det borde finnas fler saker för ungdomar att göra en fredagskväll än att sitta hemma eller gå ut och festa.

SARA

Populistiska sossar

När det för en massa år sedan var sjukt mycket folk som drack sjukt mycket, var socialdemokratin en del av den arbetarrörelse som tillsammans med nykterhetsrörelsen jobbade mot alkoholmissbruket och misären.

Idag lever de, som det verkar, i någon slags alternativ verklighet, då de menar sig stå på de utsattas sida och samtidigt springer ärenden åt alkoholkapitalet.

Vad sysslar de med i praktiken när det gäller alkoholskatten? Vågar de inte ställa sig på tvären för att den borgerliga politik de fört har gjort att människor har hamnat i ett sånt läge att de behöver drickandet för att orka överleva?

Nu är jag hård mot sossarna, men demokrati betyder folkstyre.

MAGGAN, UNGDOMENS
NYKTERHETSFÖRBUND

Berömvärt initiativ

Verner och Berit Eriksson från Anderstorp

i Småland är riktiga idealister och nykterister som utmanar tonåringar att leva ett drogfritt liv.

De har avsatt tre miljoner kronor till en fond, där avkastningen ska gå till ungdomar som vill leva ett drogfritt tonårsliv. De får skriva kontrakt med givarna och kan tjäna en slant för att de lever drogfritt. Det är ett mycket bra och berömvärt initiativ som fler bör ta efter.

Personligen har jag arbetat efter denna idé, men då i en mindre skala. Jag utmanar mina tretton barnbarn att leva ett drogfritt tonårsliv. De får skriva kontrakt med mig då de är i åldrarna mellan 11 och 18 år. På 18-årsdagen får de 1 000 kronor om de klarat att avstå från alkohol och andra droger. Redan har tre av barnbarnen fått sitt pris vid 18 års ålder, och då utmanar jag dem på nytt om en ny tusenlapp om de klarar sig drogfria till 21 år. Detta kostar åtskilliga tusenlappar för mig men det är det värt, då jag vet att kontrakten hjälper dem att avstå från olika droger.

Tyvärr fastnar alltför många tonåringar i alkoholen och tobaken, och dessa droger är ofta porten in till narkotikan.

Nu vill jag utmana alla mor- och farföräldrar att skriva kontrakt med sina barnbarn. Det är bra att ungdomarna kan skylla på att de är bundna av ett kontrakt och därför måste avstå från olika droger. Om ni mor- och farföräldrar vill veta mer om hur man kan skriva ett kontrakt, så kontakta gärna mig.

GUNNAR SILJEHULT, TENHULT

Jag vill leva i en nykter värld

Jag vill leva i en nykter värld. En värld där folk inte ska ta skada på grund av alkohol. Där kvinnor inte ska vara rädda för att klä sig som de vill om de inte vill bli våldtagna.

Jag vill inte leva i en värld där rädslan är det som formar människan. Men jag gör det. Jag lever i en värld där barn får illa på grund av alkohol. Där folk DÖR på grund av alkohol.

Men detta går att förändra. Världen går att förändra. Men vi måste göra det tillsammans. Bakom mig står 7 000 nykterister inom UNF. Ännu fler inom hela IOGT-NTO-rörelsen.

Säkert några till som inte tagit steget och gått med i en nykterhetsorganisation. Men vi måste bli fler och starkare, och tillsammans kan vi bli det! Hjälp oss skapa en värld där alla är välkomna och har rätt att leva!

LINDA TJÄLLDÉN, UNF ÅNGE

Jag har fått nog

Nu har jag fått nog, jag kan inte vara tyst längre. I dryga 10 år har jag nu stått ut med en styvfar som dricker mer än måttligt. Han har inte tillfört familjen något mer än många onyktra kvällar och nätter, som jag har fått stå ut med. Jag har nu tappat räkningen på hur många nätter jag legat vaken och hört honom bråka med min mor. Men nu har jag fått nog. Han har slagit min mor en gång för mycket.

Nu är han polisanmäld, och jag vill poängtera att det inte ska behöva gå så långt. Alkohol tillför ingenting

bra till en familj. Min lillasyster fyller fyra år nu i januari, och jag vill inte tänka på hur hon ska må om det här fortsätter.

Nu mera bor jag inte hemma, jag flyttade under sommaren. Men innan jag gjorde det tänkte jag länge och väl på om jag verkligen skulle göra det. Jag tänkte på allt som skulle kunna hända om jag inte fanns där hemma längre och det skrämde mig fruktansvärt. Samtidigt kunde jag ju inte låta mina framtida studier bli lidande på grund av detta, så jag flyttade. Men än idag kan jag inte låta bli att tänka på om jag gjorde rätt, även om jag innerst inne vet att jag gjort det.

Tänk på dig själv, dina föräldrar och syskon, och låt inte alkoholen ta över!

JOHAN SWENSSON,
UNGDOMENS

NYKTERHETSFÖRBUND

Nyheter och information från förbundet till IOGT-NTOs medlemmar

INFORMERAR

Redaktör
Tina Hagelstedt
Tel: 08 672 60 22
E-post:
hagelstedt@iogt.se

Adress:
IOGT-NTO,
Box 12825
112 97 Stockholm

Besöksadress:
Gammelgårdsvägen 38,
Stora Essingen

Tel: 08 672 60 00

Fax: 08 672 60 01

www.iogt.se

Vad betyder våra grundsatser?

■ Vi inom IOGT-NTO-rörelsen har ett omfattande internationellt engagemang. Vårt Internationella Institut bedriver ett enormt arbete i bland annat Tanzania, Vietnam och Sri Lanka. Detta gör de i samarbete med lokala IOGT-organisationer, tillsammans skapar vi vår paraplyorganisation IOGT International, som består av organisationer från över 40 länder.

Denna grundsatser talar om det självklara i att vi mår bättre av att minska

Andra grundsatser:

Samarbete mellan folken

IOGT-NTO-rörelsen har vid samarbete mellan jordens folk för de bästa förutsättningarna för mänskligt framgångsrika.

avstånden mellan varandra – oavsett var vi bor. IOGT-aktiva i Sri Lanka brinner för samma ideal som IOGT-NTOare i Ludvika.

Ny licens med Stim

■ Eftersom IOGT-NTOs centrala avtal med Stim upphörde vid årsskiftet, måste varje förening inom de olika förbunden ansöka om egen licens hos Stim. Enligt lagen om upphovsrätt krävs licens från Stim när musik används, och licens ska tecknas i förväg.

Om din förening behöver en Stimlicens, gör så här:

1. Gå in på www.stim.se/iogt och skriv ut licensansökan och uppgiftsblankett (avser konserter, dans/disco, underhållning. Vid annan musikanvändning var god kontakta oss för information).

2. Fyll i och under-teckna samt skicka in eller faxa formulären.

Har du frågor är du

Och vi har massor att lära oss av varandra. För det är först när vi tar vara på varandras erfarenheter och kunskaper på rätt sätt som vi verkligen kan göra storåd. Alla lika – alla olika – men det är också styrkan. Men bara genom samförstånd och samarbete som man vänder till något bra – och det ska vi göra inom vår rörelse.

ERIK
WAGNER,
förbundsstyrelseledamot
IOGT-NTO

välkommen att kontakta Owe Hedlund telefon 08-783 89 08 (säkrast onsdag, torsdag, fredag) eller owe.hedlund@stim.se. Välkommen som licensstagare hos Stim! Stim Box 27327 10254 Stockholm Tel: 783 8800 (vaxel) Fax: 08-783 9535 www.stim.se

Vasst & Vassat

■ Vasst & Vassat är det elektroniska nyhetsbrevet för medlemmar i IOGT-NTO som vill hänga med i IOGT-NTOs alkohol- och narkotikapolitiska arbete. Genom Vasst & Vassat förser vi dig med uppdateringar i politiken och med information om våra kampanjer, rapporter och utbildningar. Om du vill ha nyhetsbrevet, anmäler du dig till Bosse

Högstedt, antingen via e-post: bo.hogstedt@iogt.se eller via telefon 08-672 60 47. Det går utmärkt att anmäla till exempel ledamöter i alkohol- och narkotikapolitiska kommittéer, arbetsgrupper eller liknande.

Hjälp med trycksaker

■ Är er förening eller ert distrikt intresserade av att få hjälp med att producera

visitkort, kontorsmaterial, presentationsmaterial eller andra trycksaker? Hör i så fall av er till Anton Hull, kommunikatör på kansliet. Du når honom på anton.hull@iogt.se eller telefon 08-672 60 32.

Nytt utseende!

■ Vuxna mot droger, IOGT-NTO:s förebyggande sajt, har fått en uppfräschning! Kika in på www.vmd.nu.

2006 retad EU för en alkoholpolitik?

I riksdagen intensifierar IOGT-NTO sitt EU-arbete ytterligare. Varför? Ett skäl är att den allmänna internationaliseringen gör att politiska beslut utanför nationalstaten får allt större betydelse för alkoholpolitiken i Sverige. Eftersom vi är många om att ha alla alkoholdomarna nere, måste vi vara med och skapa opinion för beslut fattas. Ett annat skäl är att ett antal alkoholpolitiska frågor i EU väntas ta utrymme på agendan under år 2006. Förslaget till alkoholstrategi förväntas ta form, liksom förväntas beslut i EG-domstolen om såväl distanshandeln (internethandeln) som vinskatter.

Om du är intresserad av att arbeta alkohol- och narkotikapolitiskt på EU-nivå? Du ska du ha av dig till Peter Moilanen på IOGT-NTO-förbundet, telefon 08-672 60 12 eller e-post peter.moilanen@iogt.se. Vi behöver fler ideella "folkrelseledare" som kan göra uppvaktningar, delta i möten, försvara och förklara

Välkommen till Accents brevsida! Vad tycker du om Accent? Vad tycker du om IOGT-NTO? Vad tycker du om den svenska alkoholpolitiken?

Vad tycker du om...? Skriv och berätta! Brevsidan står alltid öppen för dig. Men skriv kort. Då får fler plats.

SKRIV TILL: Accent, Brev, Box 12825, 112 97 STOCKHOLM. Eller e-post accent@iogt.se

IOGT-NTO

INFORMERAR

Nyheter och information från förbundet till IOGT-NTOs medlemmar

Redaktör
Tina Hagelstedt
Tel: 08 672 60 22
E-post:
hagelstedt@iogt.se

Adress:
IOGT-NTO,
Box 12825
112 97 Stockholm

Besöksadress:
Gammelgårdsvägen 38,
Stora Essingen

Tel: 08 672 60 00

Fax: 08 672 60 01

www.iogt.se

Lär dig mer om globala utvecklingsfrågor

■ NBVs grundkurser om FN:s millenniemål fortsätter under 2006. Millenniemålen är ett verktyg som världens länder använder sig av för att minska fattigdom, hunger och miljöproblem samt säkerställa barns rätt till skolgång och uppnå jämställdhet.

Kurserna är del av utbudet inom NBV-projektet "En värld" som är finansierat av Sida med mål att öka kunskapen om globala utvecklingsfrågor i Sverige. Förutom att ge kunskap

om globala frågor, kommer kursen att ge dig tips och verktyg för att du själv ska kunna engagera dig vidare i frågorna.

Utbildningen (inklusive mat och logi) är kostnadsfri och NBV ersätter resor med billigaste färd-sätt.

Under våren 2006 kan du välja mellan följande kursstillfällen:

Grundkurs om FN:s millenniemål i Karlstad 4/2. Förfrågor och anmälan kontak-

ta: helene.grell@nbv.se, alt. 054-18 68 94 (NBV i Karlstad).

Grundkurs om FN:s millenniemål i Uppsala 25/2. Förfrågor och anmälan kontakta hanna.radberg@nbv.se alt. 08-6726116. Anmälan ges till diana.idman@nbv.se Sista anmälningssdag är den 10/3.

Grundkurs om FN:s millenniemål i Härnäs 18/3. Förfrågor och anmälan kontakta: mittsverige@nbv.se eller tel. 060-

12 16 50.

Grundkurs om FN:s millenniemål i Sollare folkhögskola i Stockholm 25-26/3. Förfrågor kontakta hanna.radberg@nbv.se alt. 08-6726116. Anmälan ges till diana.idman@nbv.se Sista anmälningssdag är den 10/3.

Grundkurs om FN:s millenniemål i Vimmerby den 28-30/4. (Bokar på kvällen den 28:e och slutar vid lunch den 30:e). Förfrågor och

IOGT-NTO

STIPENDIER ATT SÖKA

Thyra och Ture E Westerbergs stipendiefond

Stipendium utdelas från tilldelas medlem i IOGT-NTO som utövar sig till läsa eller tankar. Den sökande ska ha varit medlem i rörelsen minst tre år samt vara icke-sökare. Beslut om stipendium utdelas ska under våren 2006.

Anmälan ska skickas till Thyra och Ture E Westerbergs stipendiefond, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, senast den 28 april 2006.

Strandmanfonden

delar varje år ut ett eller flera stipendier.

Stipendier utdelas till unga medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen, manliga eller kvinnliga, för fortsatt utbildning i något praktiskt yrke såsom jordbruk, trädgårdskötsel, hantverk, verkstadsarbete eller liknande för genomgående av fortsättningskurs, företagsande av verksamhet eller dylikt eller som hjälp vid grundandet av egen självständig verksamhet eller för fortsatta studier vid universitet eller högskola, seminarium eller annan liknande teoretisk utbildningsanstalt.

Villkor för stipendiet är:

- minst tre års arbetsliv vid vidstället och vid anställningstillfället kvartslönande medlemmar av lokal förening inom IOGT-NTO-rörelsen
- värde om värde utövarande och i övrigt hedrande värde
- värde om fallenhet och intress för det valda yrket eller de bedrivna studierna samt
- intyg om behov av stipendiet

Anmälan ska vara Strandmanfonden, IOGT-NTO, Elisabeth Larsson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast den 28 april 2006.

IOGT-NTO-rörelsens Kurs- och samlingslokalfond

IOGT-NTO-rörelsens Kurs- och samlingslokalfond utövar sig för hjälpa till att möjliggöra ett sådant bidrag eller lån.

Fonden har bildats för att främja bevarande av och stödja upprätthållande av centralt och av distrikt såväl kursglädder.

Beslut om fördelning av bidrag och lån sker i maj. Anmälan ska vara Riksförbunden, IOGT-NTO-rörelsen, Elisabeth Larsson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast 31 mars 2006.

Eventuella frågor bevaras av Torsten Friberg eller Tore Andersson, tel. 08-672 60 00.

IOGT-NTOs Ungdomsstiftelse

delar ut stipendium under 2006.

Enligt beslut kan sökas om medalj av IOGT-NTOs Ungdomsstiftelse utdelas till:

- aktiviteter och utbildning som bedrivs inom IOGT-NTO-rörelsen som indirekt eller direkt stannar till aktiviteter bland ungdom
- som bidrag till studerande ungdom. Särskild vikt läggs vid anbudningar från studerande inom områdena socialt arbete, media, självbild och självutveckling
- som bidrag till fridagsanläggningar, kursgårdar och dylikt för ungdom

Anmälan ska vara IOGT-NTOs Ungdomsstiftelse, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast 31 maj 2006.

Stiftelsen Oskar Franzéns stipendiefond

delar varje år ut ett eller flera stipendier.

Fonden instiftades 1975. Oskar Franzén var under sin levnad en av förgrundsgestalterna i svensk rykarkretsomsorg och visade i sin verksamhet på många sätt sin vilja att stödja utbildningen för den behövliga sektorn.

Fondens ändamål är därför att ge hjälp till utbildning för behövliga ungdomar som är medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen och som kan förväntas att i framtiden bli aktiva i denna rörelse. Utdelning av stödning av disponibla medel sker på Oskar Franzéns födelsedag den 5 oktober.

För att vara berättigad att söka stipendiet ska sökanden

- vara under 25 år
- vara aktiv medlem i IOGT-NTO-rörelsen
- kunna sätta ett bestämt utbildningsstadium till vilket stipendiet skall användas
- efter genomgången utbildning dokumentera dess utvärdering

Ålder och den aktiva gången som medlem i rörelsen skall skriftligen styrkas.

Anmälningshandlingarna ska vara insända tillhanda senast den 31 augusti 2006 på anmälningsblankett som rekommenderas på nedanstående adress:

Stiftelsen Oskar Franzéns stipendiefond, IOGT-NTO, Elisabeth Larsson, IOGT-NTO, Box 12825, 112 97 Stockholm.

UNGDOMENS NYKTERHETSFÖRBUND

SGU/UNF 100 år

SGU bildades i april 1906 – värt att fira. Det gör vi...

Lördagen den 22 april 2006 på Sollare Folkhögskola

Besök kl 14.00 i Hoppgården. Pris 375 kr inkl eftermiddagskaffe, inrättad middag och underhållning. Betalas till UNF plus giro ED17-B. Anmälan till UNF, box 12825, 112 97 Stockholm. Tel. 08-672 60 00. Tobias Tengström. Boka 15 mars. Uppge om vegetarisk mat önskas. Logi på Sollare tillgängligt, ring Tollare 08-608 888 00. Upplysningar: Olof Andersson, tel. 0186-400 16, Arvidsö församling, tel. 08-581 758 58.

Chansen finns att möta kamrater du inte sett på årtionden.

Seminarium 100 bakåt och 100 år framåt

Söndagen den 23 april kl 10-15 på Brofästet, Skansen. Anmälan till UNF som ovan, senast 15 mars. Ingen avgift.

Oscar Olssons och Rolne Rydman-Olssons fond

Fördelning av stipendier ur fonden sker under våren 2006.

Stipendier/bidrag kan tilldelas medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen för

- planerad eller pågående utbildning för barn och ungdomar
- ledarutbildning för medverkan i ideellt föreningsarbete för barn- och ungdomsverksamhet
- utbildning för och arbete bland flykting- och invandrarbarn och deras ungdomar
- utbildning för barn- och ungdomsverksamhet med anknytning till IOGT-NTO-rörelsens olika projektställen.

Föreningar inom IOGT-NTO-rörelsen kan tilldelas bidrag för:

- arrangemang för att engagera invandrarfamiljer i IOGT-NTO-rörelsens föreningsarbete
- föreningsdirekt medverkan i IOGTs internationella arbete.

Anmälan ska vara Oscar Olssons och Rolne Rydman-Olssons fond, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast den 28 april 2006.

Frågan om nykterhetsrörelsen och andligheten väcker känslor. I Accent nr 7/05 uppmanades IOGT-NTO-rörelsen av Fredrik Bjärnesand, Ari Leinonen och Peer-Olof Moberg att erbjuda ett alternativ som står för både tillnyktring och andlighet. I nr 9/05 fick de svar av Lars Torstensson, som ansåg att IOGT-NTO för att fylla sin uppgift som en bred, demokratisk folkrörelse i tiden måste förbli en organisation för såväl andligt som oandligt sinnade människor. Hans inlägg har i sin tur fått många läsare att reagera.

Andlighet är personlig utveckling

Lars Torstenssons artikel andas enligt min mening mycket fördomsfullhet. Han pratar om verklighetsflykt och andligt rus, och jag undrar om han alls förstått vad Bjärnesand, Leinonen och Moberg ville säga.

För mig är andlighet det samma som personlig utveckling. En möjlighet att utforska sitt inre och hitta sin personliga kraft och styrka. Det handlar mycket om att hitta sin egen sanning och sina egna värderingar, att hitta en plattform att stå på för att orka stå emot allt det som samhället vill pådyvla oss.

FÖRÄNDRAT SAMHÄLLE

Samhället har förändrats drastiskt de senaste årtiondena. Varken Karl Marx eller Rudolf Steiner hör hemma i dagens samhälle och således inte alls i denna debatt. Torstensson säger att vi inom nykterhetsrörelsen inte har någon gemensam andlig eller existentiell uppfattning. Vi representerar nog många olika kategorier av människor och synsätt, precis som det ska vara i en demokratisk rörelse. Jag tycker att IOGT-NTO varken ska förkasta eller förhärliga olika trosinriktningar, men gärna hålla dörren öppen för nya metoder att hjälpa människor till ett nyktert leverne.

För mig personligen har

mitt andliga sökande gett mig en så pass stark självkänsla att jag inte längre behöver ta till alkohol i olika sociala sammanhang.

Genom min andliga utveckling har jag hittat min inre kärna. Jag är fri från ångest och depressioner, efter att ha jobbat med mig själv och mött mina rädslor.

ROTEN TILL DET ONDA

För att kunna bekämpa alkoholen gäller det att hitta roten till det onda. Varför dricker människor överhuvudtaget? Vad fyller alkoholen för funktion? Det finns många olika faktorer som påverkar drogernas framfart. Traditioner, arv, stress, kultur, tragedier, ekonomi och hälsa är några. Men vad är det som gör att vissa klarar sig igenom olika svårigheter i livet, medan andra

”För att kunna bekämpa alkoholen gäller det att hitta roten till det onda. Varför dricker människor överhuvudtaget? Vad fyller alkoholen för funktion?”

inte gör det? De yttre förutsättningarna kan se likadana ut, men det är oftast de inre förutsättningarna som avgör. Det handlar om att ha en stark självkänsla och se sitt eget värde. En person som sätter värde på sig själv väljer att inte skada sig själv på något sätt.

Inom alla rörelser och

organisationer finns det avarter av olika slag, men det är farligt att dra alla över en kam. Det finns mer och mindre seriösa människor i såväl nykterhetsrörelsen som i new age-rörelsen.

Samhället är i ständig utveckling, så även kyrkan och religionerna. Se bara på Svenska kyrkan idag och hur den såg ut för 50 år sedan. Vem kunde ana att kyrkan skulle välsigna homosexuellt partnerskap eller ägna sig åt meditation och frigörande dans? Kvinnliga präster och biskopar har inte heller funnits speciellt länge.

HELHET OCH BALANS

Det gäller att hitta någon sorts helhet och balans i allt det här. Plocka russin ur kakan och försöka skapa ett gemensamt forum där många kan mötas.

IOGT-NTO kan bli rätt forum under förutsättning att vi kastar alla fördomar på sophögen. Vi måste försöka gå till angrepp mot problemet istället för mot varandra, och försöka bortse från varandras olikheter. För att citera en andlig förebild, Franciscus av Assisi: ”Gud giv mig sinnesro att acceptera det jag inte kan förändra, mod att förändra det jag kan, och förstånd att inse skillnaden.”

ROSE-MARIE BYSTRÖM,
ÖRNSKÖLDSVIK

”Nykterhetsrörelsen, arbetarrörelsen och frikyrkorörelsen arbetade hand i hand med att få ned alkoholkonsumtionen.”

EFRAIM MOSTRÖM, STOCKHOLM

Vad är andlighet?

Vad är andlighet? Jag är i alla fall

övertygad om att jag har en själ. Jag erfar en andlig diskussion om mig själv, som människa. Jag har ideal! Jag drivs inte bara av sinnliga lustar. Jag kan tänka efter. Jag är villig att lära.

Ett psyke som berusar sig med alkohol kan inte göra korrekta omdömen. Det finns ett slags sanning i att kunna tänka och erfara, nyktert. Sanning är nästan ett andligt begrepp, i alla fall abstrakt. Att inte fly, genom att berusa sig, är en väg att gå, att berika sig själv. Det många gånger usla beteende som uppstår när man druckit är ett slags motsats till andlighet. Man blir lättsinnig, primitiv, och ibland urartar det helt. Att inte dricka är förbundet med något högre mål.

MARIA KARLSSON,
ASPA BRUK

Lars Torstenssons artikel vittnar om en påtaglig historielöshet, medveten eller omedveten. Jag vill därför påminna Accents läsare om följande: Nykterhetsrörelsen, arbetarrörelsen och frikyrkorörelsen arbetade hand i hand med att få ned alkoholkonsumtionen i slutet på 1800-talet och början på 1900-talet. 1960-talets revolt, på gott och mycket ont, vände trenden och alkoholkonsumtionen ökade. Vi lever idag i princip i samma situation som under 1800-talet. Svenska folket håller på att suppa ihjäl sig. Då finns det inte plats att fundera på vad olika medlemmar har för övriga åsikter – det handlar om att rädda liv.

Frikyrkornas budskap om ett nyktert liv går hand i hand med nykterhetsrörelsens. Pingströrelsens LP-verksamhet och 12-stegsprogram har nått goda resultat och mött stor respekt i samhället. Vad Pingstkyrkan, Livets Ord och andra rörelser har för syn på homosexualitet har inte det minsta med nykterhetsfrågan att göra. Det är av stor vikt för Sveriges framtid att alla goda krafter samarbetar i denna viktiga fråga. Lars kanske önskar att nykterhetsrörelsens ska syssla med åsiktsregistrering?

EFRAIM MOSTRÖM, STOCKHOLM

Livet har ett högre syfte

Som levande kristen och stöttare av IOGT-NTOs verksamhet stöder jag fullständigt kravet på verksamhet för det andliga i vårt samhälle som, på grund av vårt andliga sökande, ofta rör sig i området för det okulta.

Jag blir däremot bestört över att du, Lars Torstensson, uttalar din personliga brist på tro. Jag hoppas innerligt att du inte för-

medlar denna syn till människor i kris som kämpar för att bli fria från alkoholism.

Jag har stor erfarenhet av att leva i mörker och arbetar sedan många år med människor i djupa livs- och krissituationer. Jag ser ideligen en existentiell problematik som leder till oförklarlig ångest, tomhets- och ensamhetsproblem.

Att arbeta med människor i kris är ett stort ansvar som kräver kunskap om det andliga. Så jag hoppas innerligt att du inte för-

medlar de tankar som du uttrycker i artikeln – att man ej vet vad som är meningen med livet och att du för egen del inte tror att livet har någon högre mening.

För sådana yttranden kan fullständigt stjälpas dessa människor över kanten och få dem att inte orka leva längre.

Det finns en andlig verklighet, som många av oss sökande finner helt levande och tydligt, och det finns en mening med varje människas liv som ger kärlek, glädje, frid och frihet.

Fobi mot kristna

Lars Torstenssons artikel andas

fobi mot kristna och andra människor som inte har en åsikt som passar in i samhället just nu: De är fördomsfulla, bakåtsträvare, odemokratiska och så vidare. Det är märkligt att det inte klassas som hets mot folkgrupp!

En historisk tillbakablick visar att IOGT eller NTO inte kan ta åt sig äran för att drickandet minskade. Det var förkunnelsen från Bibeln och människors gensvar som förändrade situationen.

Det är bra att det finns flera organisationer som bekämpar alkoholmissbruket i Sverige och hela vår värld. Kan man inte ärligt samarbeta i dessa frågor utan påhopp och misstänkliggörande, så drar jag mig för min del ur som medlem.

LARS KARLSSON

Jag tror att många människor i kris medvetet eller omedvetet känner en längtan efter detta.

Så IOGT-NTOs uppgift får inte vara att strypa en sådan kunskap på grund av bristande egen tro. Den måste i stället vara att leda dessa människor vidare till samfund där de kan få undervisning.

Livet har ett betydligt högre syfte än enbart att leva nyktert.

BIRGITTA HAGSTRÖM,
JÄRFÄLLA

Välkommen till debattsidan i Accent! Här ger olika debattörer sin syn på IOGT-NTO-rörelsens viktigaste frågor. Demokrati, kultursyn och utveckling, medlemsvärning och opinionsbildning. Här ska resonemangen föras till punkt. Det är vår förhoppning att inläggen ska inspirera till fortsatt diskussion. På föreningsmötet, kommande kongresser eller hemma vid köksbordet.

Välkommen till Accents brevsida! Vad tycker du om Accent? Vad tycker du om IOGT-NTO? Vad tycker du om den svenska alkoholkonsumtionen?

Vad tycker du om...? Skriv och berätta! Brevsidan står alltid öppen för dig. Men skriv kort. Då får fler plats.

SKRIV TILL: Accent, Brev, Box 12825, 112 97 STOCKHOLM. Eller e-post accent@iogt.se

”Nej, polisen menade förmodligen bara att den stökiga nyårsnatten inte var stökigare än vanligt – vilket är illa nog – men för mig och säkert många med mig är det lätt att tolka hans ord som att det är som det ska vara.”

FOTO: PATRICK PERSSON/PRESSENS BILD

När blev ungdomsfylleri normalt?

Nyårsfirandet var ”stökigt men normalt” läser jag i en notis i årets första nummer av min lokaltidning. ”Polisen hade mycket att göra under nyårsnatten”, får vi veta. ”Flera personer fick omhändertas för tillnyktring efter att ha påträffats redlösa utomhus.” En intervjuad polis berättar att ”det var fullt upp hela natten med bråk, fylla och misshandel” och att polisbilarna åkte i skytteltrafik från tio på kvällen till sex på morgonen för att ta hand om bråkstakarna och deras offer. ”Stökigt men normalt”, sammanfattar polisbefälet.

Normalt? Ordet fastnar i mitt huvud, och jag kan inte släppa frågan: När blev det normalt med redlöst berusade ungdomar som inte kan ta sig hem själva? När blev det normalt med bråk och misshandel?

Även andra tidningar rapporterar, liksom radio- och TV-nyheterna, om ett stökigt nyårsfirande, men de beskriver det åtminstone inte som normalt.

Är orden så viktiga? Spelar det någon roll om polisen säger att det blivit vanligare med berusade ungdomar, bråk och misshandel under de stora helgerna i stället för att det är normalt? Jag tror det. Jag tror att orden har makt över tanken. Om något är normalt, är det enligt Svenska Akademiens Ordlista ”regelrätt; som sig bör; vanlig; genomsnittligt; ordinär; vid sina sinnens fulla bruk; fullt klok”. (Vid sina sinnens fulla bruk? Kanske det, om fylleri ska betraktas som normalt...)

Nej, polisen menade förmodligen bara att den stökiga nyårsnatten inte var stökigare än vanligt – vilket är illa nog – men för mig och säkert många med mig är det lätt att tolka hans ord som att det är som det ska vara. Och då behöver man väl inte göra något åt det?

I EN ANNAN NOTIS, NÅGRA DAGAR TIDIGARE, läste jag att polisen i nordvästra Skåne planerade en omfattande insats inför nyårshelgen, därför att ”firandet av nyår brukar innebära en hektisk helg för polisen, inte minst med tanke på fylleri,

misshandelsfall och olyckshändelser”. I områdets alla kommuner skulle polisen därför vara mer synlig för att göra det svårare för ungdomar att komma över alkohol och ingripa tidigt om det blev bråk. Samverkan med ordningsvakter och sociala myndigheter ingick också i insatsen, som förhoppningsvis ledde till att nyårsnatten i den delen av landet blev mindre stökig än vanligt – och i bästa fall nästan normal.

Hur polisen hanterar nyårsfirandet eller andra helger som ofta brukar firas med stora mängder alkohol har alltså betydelse. Det är skillnad på att betrakta fylleriet och dess skadeverkningar som normalt eller att försöka förebygga och begränsa det. Men det är förstas minst lika viktigt – och på lång sikt viktigare – hur alla vi andra ser på och hanterar alkoholen.

I Barnombudsmannen Lena Nybergs nya rapport Drogfri tid berättar ungdomar själva om sin inställning till alkohol och andra droger. De säger bland annat att de kan ha roligt utan alkohol och att de skulle sluta dricka om kompisarna gjorde det. De säger också att föräldrarna är deras viktigaste förebilder och att de gärna får sätta gränser.

Rapporten ger en hoppfull bild av möjligheten att påverka de ungas sätt att se på alkohol och andra droger. Om fler föräldrar och andra vuxna funderar över sina egna alkoholvanor och vilka signaler de ger barn och unga om vad som är normalt och inte, kanske vi i framtiden kan slippa läsa nyheter om normalt stökiga nyårsnätter. ■

Eva Åhlström, chefredaktör Accent

Accent ges ut av IOGT-NTO, UNF, Ungdomens Nykterhetsförbund och JUNIS, IOGT-NTOs Juniorförbund. Medlemsorgan också för SLN, Sveriges Lärares Nykterhetsförbund.

Pressläggning detta nummer: 10 januari 2006

EVA ÅHLSTRÖM
Chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-672 60 51
eva.ahlstrom@iogt.se

MÅRTEN GUDMUNDHS
Redaktionssekreterare
08-672 60 50
marten.gudmundhs@iogt.se

MARIA ZAITZEWSKY
Kulturredaktör, reporter
08-672 60 56
maria.zaitzowsky@iogt.se

PATRIK SANDSTRÖM
Hälsoredaktör, reporter
redigering, layout
08-672 60 54
patrik.sandstrom@iogt.se

LENA MATTSSON
Bildredaktör
lena.mattsson@iogt.se

EDUARDO MUTIS
Vik. bildbehandlare
08-672 60 53
eduardo.mutis@iogt.se

Info Reklambyrå
Janne Moréus
tel: 0221-213 40
mobil: 070-346 34 62
e-post:
janne@info reklam.nu
Adress: Glasgatan 21
731 30 Köping

ADRESS:
Accent,
Box 12825
112 97 STOCKHOLM,
tel: 08-672 60 50,
fax: 08-672 60 01.
e-post:
accent@iogt.se

IOGT-NTO-förbundet
tel: 08-672 60 00
Besöksadress:
Gammelgårdsv. 38
Stora Essingen

ADRESSÄNDRING:
tel: 08-672
60 38/39
UPPLÄS
FAX: 08-672
60 01
ISSN-NR:
0949-9406

MEMBER I SVERIGES TIDSKRIFTER
**SVERIGES
TIDSKRIFTER**

ANNONSER

NÄSTA NUMMER
ACCENT NR 2 SOM UTKOMMER DEN 24 FEBRUARI 2006

MÖT ALKOHOLINDUSTRINS FÖRETRÄDARE

Alkoholkonsumtionen sjunker i Europa, och producenterna känner sig hotade. Skrämda av tobaksindustrins öde försöker de nu framhålla alkoholens hälsosamma effekter och propagera för ”ansvarsfullt drickande”. Accent har träffat alkoholbranschens företrädare i Bryssel.

FOTO: TORKEL EDENBORG

DROGARBETE VÄNDE SKOLANS KRIS

På Solbergaskolan utanför Stockholm var det kris. Efter snabba förändringar i såväl skolledning som lärarkårer var allas förtroende för skolan i botten. När allt såg som mörkast ut kom vändningen. Genom att jobba på ett helt nytt mot droger kunde Solbergaskolan vända sin kris och se med nytt hopp på framtiden.

OTTILIA MEDLEM I 81 ÅR

Ottilia Lundin är en mycket aktiv IOGT-NTO-medlem i Göteborg. Hon deltar i föreningsaktiviteter flera gånger i veckan, och det har hon gjort de senaste 81 åren. Möt Ottilia som har perspektiv på både samhällets och nykterhetsrörelsens utveckling. För några veckor sedan firade hon sin 100-årsdag.

TORE HÅLLER RÄKNINGEN PÅ POÄNGEN

Tore Andersson på IOGT-NTO är inte bara ekonomichef, utan också en inbiten bridgefantast. Varje onsdag samlas han och andra entusiaster för koncentrerat spel och trivsamt gemenskap i en lokal i södra Stockholm.

Prenumerera på **accent**

SVERIGES STÖRSTA TIDNING OM DROGER OCH NYKTERHET

Läs om sociala frågor, kultur och det goda livet. Månadsmagasinet Accent innehåller en spännande blandning av allvar och livsglädje. Tio gånger om året kommer den i din brevlåda. Med mycket läsning, bildreportage och överraskningar.

Prenumerera du också! Det kostar bara 200 kronor för ett år.

☐ Javisst, jag vill börja prenumerera på Accent. ☐ Jag vill ha Accent

Namn:.....

Adress:.....

Telefonnummer:.....

Skicka talongen till:

Accent, Box 12825, 112 97 Stockholm eller faxa på 08-672 60 01 eller skicka e-post till accent@iogt.se

POSTTIDNING B

Accent, Box 12825
112 97 Stockholm

Tillsammans gör vi skillnad!

Vilket år vi kan lägga bakom oss! IOGT-NTO har som den starkast växande ideella organisationen i Sverige fått ta emot 12 492 nya medlemmar. Att våra röster hörs och påverkar syntes inte minst när regeringen fick backa om sänkt alkoholskatt. Varje medlem i IOGT-NTO är i sig ett upprop mot den skenande alkoholkulturen i Sverige, och tänk då vilken genomslagskraft över 40 000 medlemmar har.

Tillsammans kan vi fortsätta att arbeta för ett friare och rikare samhälle – och tillsammans kan vi fortsätta att förvänta oss att bli hörda. Därför är din röst och ditt engagemang viktigt när vi nu tar nya tag för ett nytt år.

Så ett stort tack för den insats som just du gör som medlem! Du är en del av en stark, positiv kraft i samhället och tillsammans kan vi verkligen göra skillnad.

IOGT-NTO

www.iogt.se